

Muusikaaleht

Jugoslaavlanna, ungarlanna ja eestlanna
Ungari laulupeolt.

Nr. 9 September 1937

Helikunstnike aadresse

Tallinn:

- Arder, A.**, konservat. lauluõpetaja, ooperilaulja. Toompuiestee 4—8
- Böläu, Rita**, konservat. itaalia keele õpetaja, grupid ja eratunnid, Tallinn, Konservatoorium ja Nõmme (Rahumäe), Raudtee tn. 10, tel. 520-45.
- Genz, Harry**, klaverisolist, klaveriõpetaja, muusikateooria, S. Tatari 10—12.
- Hellat-Lemba, L.**, konservatooriumi vanem lauluõpetaja, ooperilaulja, Imanta tn. 3—4, tel. 464-84.
- Järv, Ida**, kontsertlaulja ja lauluõpetaja, Vene t. 16.
- Karjus, A.**, cellokunstnik, E. V. Tallinna Konservatooriumi õpetaja.
- Koch, Thekla**, klaverisolist, saade, tunnid, Vismari 26—7.
- Kottisen, Margareta**, klaveriõpetus, Pikkjalg 6—4.
- Lemba, Viktor**, klaveriõpetaja, Liivalaia 98—22, kõnet. $\frac{1}{2}9$ — $\frac{1}{2}10$ e. l.
- Lipand, Ella**, laulja, hääleseadja, Raudtee tn. 42—10.
- Redlich, Arvid**, klaverisolist, saatja, tunnid, Pikk 31—2.
- Tamm, Aino**, laulukunsti stuudio, Tina tn. 23—20, tel. 302-40.
- Tenno Vironi**, laulja ja lauluõpetaja, Jakobsoni 4—7.
- Vaks, Julius**, trompetist, konservatooriumi professor, Falkpargi tn. 18—7.

Klaveritööstus

K. Saar

S. Juhkentali 10-a.
Telefon 457-01.

Soovitab
otse töökojast

pianiinosid.

mis kõlalt ja vastupidavuselt täieliselt võrdsed välismaa kuulsamate firmade omadega. Parimaks tõenduseks—ostud ja soovitud muusikatundjailt.

EESTI LAULJATE LIIT
ostab

tagasi mõned aastakäigud
„Muusikalehte“ 1926
ja
„Muusikalehte“ 1927
ühes sisukordadega.

Muusikamuuseum:

Müürivahe tn. 12, avatud: pühap., teisip., neljap. kella 12—14.

MUUSIKALEHT

1937. XIV AASTAKÄIK
ÜHES NOODILISAGA

E. L. L. liikm. — aastas	Kr. 2.—
Teistele	„ 2.25
Välismaale	„ 4.50
E. L. L. liikm. poolaastas	„ 1.—
Teistele	„ 1.15
Välismaale	„ 2.30

ILMUB 10 KORDA AASTAS
TELLIMISI VÕTAVAD VAS-
TU KÕIK POSTIASUTUSED

TOIMETUSE JA TALITUSE AADRESS:
TALLINN, LAI TÄN. 7. TELEFON 431-82

SISUKORD:

- Meie kirikumuusika olukord ja väljavaated selle arendamiseks — A. Karindi.
- Sünkkoop eesti vokaalmuusikas teenimatult päevakangelaseks — Ed. Vismaruu.
- Muljeid N.-Vene muusikaelust — R. Päts.
- Jooni Pariisi ooperist — E. Aav.
- EMO segakoori matk Ungari laulupeole.
- Ooper ja kontserdid.
- Muusikarahvast N.-Jõesuu plaazil — R. K.
- Suitsev Siinai ja laulev Toompää — E. L.
- Mitmesugust, illustratsioone.

MUUSIKALEHT

A. Karindi

Meie kirikumuusika olukord ja väljavaateid selle arendamiseks

Aastatuhandeid on muusika ja laul olnud oluliseks teguriks inimese religioosete tunnete väljendamisel ja süvendamisel ning usulise kultuse täitmisel. Juba Muinas-Egiptuses kasutati muusikat ja laulu templi-teenistusel ning Vana-Greeka hümnid on oma mõju kannud ka algkristlaste muusikaliste väljenduste kaudu varajase keskaja muusikale. Ja kõigile on teada piibli sagedased väljendused kandlemängust ning laulust, mis Jehoova auks kõlas.

Sellega on juba vanad kultuurrahvad tunnud muusika suurt väärtust. Ja on ka tööpoolest nii, et muusika on suuteline puudutama inimhinge salajasemaid keeli, neid helisema pannes, ning inimese mõtteid juhtima õilsatele teedele. Seda tunnetust on omanud ka kristlik kirik oma kestuse algusest ning jumalateenistus on ikka olnud seotud muusika ja lauluga.

Kiriklik muusika on ka aastasadade jooksul olnud teenäitajaks üldise muusika arenemisel ja aidanud muusikal jõuda praegusele kõrgele kunstilisele tasemele. Oli ju katoliku kiriku muusikal sajandite jooksul suurimaid arenemisvõimalusi, kuna kõik enam-vähem nimekad muusikud seisid kiriku teenistuses, ja just siin, kloostrimüüride vahel leidis muusika teaduslikku arendamist.

Käesolevaks ajaks on olukord kujunenud niisuguseks, et kirikumuusika on oma esialgselt positsioonilt — sihirajajalt — pidanud taganema ja selle juba ammu loo-

A. KARINDI.

vutama n-n. ilmalikule muusikale. Veel enam — eriti meie ev.-luteri kirikus — ta on koguni tardunud konservatiivsusse. Ev.-luteri kirikumuusika juba oma iseloomult ja põhiolemuselt on teatud piirini konservatiivne, — neid väärtusi alalhoidev, mis juba kord kätte võidetud, ja evolutsioon mõningatel selle muusika erialadel toimub vaevalt märgatavalt, kui ta üldsegi toimub. Nii näiteks kõik kirikumuusika alad, mis on seotud kogu-

duselauluga, nagu n-n, liturgiline muusika ja koraal, seisavad meil juba aastakümneid muutmata, isegi vigade suhtes, millistest kogudused kangekaelselt kinni peavad. Jumalateenistusi illustreeriv orelimuusika ja koorilaul on soodsatel oludel (hää orel, meisterlik organist, võimeline koor) võimelised ajaga kaasa sammuma ja jälgima üldmuusikalisi suundi, muidugi kirikumuusika raamides.

Et paremini pilti saada meie kirikumuusika olukorrast, vaatleme seda üksikualade järgi. Vaatlus-objektina esineks muidugi ev.-luteri kirikumuusika Eestis, kuna nende ridade kirjutajal puudub ülevaade teiste kirikute muusikalisest olukorrast.

Kirikumuusika all mõistame kõike seda muusikat, mis on seotud jumalateenistustega ja usuliste talitustega — ühe sõnaga kultusmuusikat. Ev.-luteri kirikukorrast tingituna võime siin eritleda kahte kirikumuusika alaliiki: illustreeriv kirikumuusika ja puht kultusmuusika. Selle juures puht kultusmuusika on oma iseloomult populaarne, s. t. kättesaadav soorituslikust küljest laiematele kogudusliikmete hulkadele, kuna selle abil ev.-luteri kogudused aktiivselt osa võtavad jumalateenistusest. Sellepärast peabki kõik, mis on seotud koguduse lauluga, olema lihtne meloodiliselt ja rütmiliselt, et kogudus saaks kaasa laulda.

Puht kultusmuusikat võime vaadelda kahe eriliigina: liturgiline muusika ja koraal. Liturgiliseks muusikaks nimetame koguduse ja vaimuliku vastastikuseid laule — vastulaule, mis jumalateenistuste muusikalise sõrestiku moodustavad, kuhu põimuvad massiivsemate jagudena sõnaline osa ja koguduse üldlaulud — koraalid. Koraal on ühtlaselt kindlarütmiline, enamasti veerandnootides leiduv, fermaatidega lauseteks jaotatud vaimulik laul. Sellisena on ta küll pääasjalikult meil tarvitusel, kuna ta oma algupärasel kujus võis olla üsnagi mitmekesiselt liikuv ja on

meie koguduste jaoks omal ajal lihtsustatuna sisse toodud.

Need kaks ala — liturgiline muusika ja koraal — ongi sooritatavad koguduse kui terviku poolt, (muidugi oreli toetusel), mispärast ei saa siin erilist kunstlikkust ega keerulisust ette kujutada, sest koguduse kui massi võimelised on piiratud ja ei küüni laulmisel raskemate ülesannete täitmiseni. Samal põhjusel on ka igasugused uuendused koguduse laulu alal teatud raskustega seotud, kuna kogudus massina on ka paindumatu ja omandab igasuguseid uudiseid, tundmatute viiside näol, ainult kestvate ettevalmistustööde järele. Samuti ei lakka kogudused juba kord vigadega kätteõpitud meloodiaid kõigi pingutuste pääle vaatamata vigadega laulmast.

Vaadeldes materjali, millest koosneb meil tarvitataivate koraalide hulk, leiame siit pääasjalikult saksa päritoluga meloodiaid. Muidugi ei puudu siin, eriti vanemate meloodiate juures, teatud omapärane karge ilu. Ei puudu ka teiste protestantlike maade päritoluga viisid. Kuid ikkagi suurim enamus koraale on saksa päritoluga ja — vaimuga. See on ka üsna arusaadav, kuna ev.-luteriusu levik lähedaselt seoses oli saksa kultuuri levikuga. Alles viimastel aastakümnetel on meie koraalimaterjali hulka tekkinud teistsuguse päritoluga viise — anglikaani, vene ja ka mõningate vähemate kirikute muusikast. Mis aga peagu täielikult puudub meie kirikumuusikas, see on eesti oma rahvuslik koraal. Võib-olla on siin põhjuseks asjaolu, et ei ole meie heliloojate pere vanema põlve esindajad üldsegi viljeldanud koraali loomisala, kuna selleks puudus ju igasugune nõudmine kiriku poolt. Ev.-luteri kirik ei olnud omal ajal kahtlemata sugugi huvitatud eesti koraalist, kuna tema ülesanded ja sihid olid väga lähedaselt seotud saksa mõju levitamisega. Ja niisuguses olukorras ei võinud meie heliloojatel mõtetki tekkida eesti omapärasest ko-

G. Puccini ooper „Tütarlaps
Läänest“; stseen esimesest
vaatusest.

raalist. Kahjuks ei ole selles suhtes ka meie iseseisvusaeg olulisi muudatusi toonud, ja meie kirikutes kõlab ikka veel peagu ainult saksa laul. Sellejuures aga leidub meie heliloojate praeguses peres terve rida vanemaid ja nooremaid muusikuid, kes on vägagi huvitatud eesti koraali tekkimisest ja levimisest meie kirikus.

Meil tarvitata v liturgiline muusika on kahes päävariandis esitatud: n-n. vana ja uus agenda. Vana agenda on koostatud möödunud sajandi viimasel aastakümnel saksasoost pastorite poolt ja uus on ka v a n d i n a tarvitusel mõnedes kogudustes iseseisvusaegse sobitusena, aastast 1925, koostatuna samuti pastorite poolt. Võrreldes Soome ja Skandinaavia maade liturgilise muusikaga, on meie vana ja ka uus agenda muusikaliselt v a e a e. Nimetatud maades on sel alal teatud mitmekesisus valitsemas, kuna sää l mitmesuguste jumalateenistuste jaoks on ette nähtud mitu eriagendat ja nende ettekandel tarvitatakse suurel määral kirikukoorige ka asabi, mis võimaldab liturgilist muusikat hoopis painduvamalt ja kunstiküpselt sooritada. Muidugi võib v a i e l d a koguduselaulu tagaplaanile surumise vastu kooride poolt, kuid muusika võib neis kirikutes kahtlemata palju juure mõjuvuse suunas. Kui siia lisanda veel rida omapäraseid koraaliviise,

mis Soome, Rootsi ja teiste põhjamaade kirikutes on tarvitusel ning et sää l vanu protestantlikke koraale käsitatakse nende algupärase rütmis, siis võime väita, et meie kirikumuusika on neist kaugele maha jäänud.

Praegusel ajal, kus n-n. ilmalik muusika on suuri edusamme tegemas, kus rahvuslikud tungid ikka enam on meie koori- ja instrumentaalmuusikale andmas omapärase ilmet, oleks aeg hakata tõsiselt mõtlema ka meie kirikumuusika ajakohastamisele ja reformeerimisele.

Muusikute poolt ei tohiks siin enam mingisugust takistust olla, kuna paljud meie heliloojatest on, nagu ma juba eespool tähendasin, huvitatud meie omapärase kirikumuusika loomisest ja rakendamisest. Päämiseks takistuseks aga on seni olnud asjaolu, et muusikutel puudub võimalus mõjuvalt kaasa rääkida kirikumuusika arendamise poliitikas. Meie kiriku keskvalitsuse juures tegutseb küll juba mõnda aastat Kirikumuusika Sekretariaat, kes on tänuväärt tööd teinud kirikukoorigele tarvilise repertuaari muretsemisel, kuid ka siin ei ole muusikutel laiematest ringidest võimalust kaasa töötada, kuna sekretariaadi enamuse moodustavad samuti — pastorid. Sellepärast ei ole ka K-m. Sekretariaadi väljaannetes kunstilised ja rahvuslikud sihid küllaldast tä-

helepanu leidnud, ja neis võib tabada teatud juhuslikkuse ja diletantlikkuse jälgi.

Suuri raskusi kirikumuusika arendamisel ja uuendamispüüetel leidub aga paljudes kogudustes, kus koguduste vaimulike mõju kõige otsekohesemalt avaldub. Ja kuna meie pastorite tunduv protsent muusikalistes küsimustes suurt konservatiivsust näitab, kas vähese huvitõttu, või et ollakse harjutud nägema kirikumuusikas mingit reliikviat, millest ei taheta loobuda. Mõnel pool läheb asi koguni selleni, et tuntakse end häirituna, kui mõni organist „julgeb“ koraali mängida vaba harmonisatsiooniga ja mitte nii nagu see „Punschel'is“ seisab! Sellistes kogudustes on igasugustele uuenduspüüetele ette veeretatud ületamatud tõkked, kuna kirikumuusika tegelikel käsitajatel, organistidel ja köster-organistidel puudub sagedasti koguduse elus kaasaraäkimise õigus.

Uuenduste läbiviimine kirikumuusikas osutub aga tulevikus paratamatuks, kui kirik ei taha oma kontakti kunstihuviliste ja muusikaliselt arenenud ning rahvuslikult mõttevate kogudusliikmetega hoopiski kaotada. Ükskord peame ikkagi jõudma olukorrani, kus liturgiline muusika ja koguduselaul seisab rahvusliku kunsti kõrgusel.

Selleks on tarvis kõigepealt reorganiseerida usuteaduskonna õppekava ülikoolis selles mõttes, et teaduskonna üliõpilastele tehakse muusika ja eriti laulu õppimine sündslikuks. Muidugi peavad usuteaduskonda astuda soovijad sel puhul omama tarvilisi eeldusi — kuulmist ja lauluhäält, kuna teisiti ei oleks muusika ja laulu õppimine ülikoolis mõeldav. Siis kaoks loodetavasti meie kirikutest ka õpetajate ebanusikaalne häälitsemine liturgia laulmisel, mis seni nii paljudes kirikutes muusikaliselt arenenud kuulajaid on häirinud ning neid seesmiselt eemaldanud.

Teiseks peaks püütama edaspidi kirikumuusika arendamise küsimuste aruta-

miseks ja otsustamiseks kaasa tõmmata enam tegelikke muusikuid ja heliloojaid, kes praktiliselt on seotud selle alaga. Nii näiteks töötab juba aastaid mingisugune liturgiline komisjon, kelle ülesandeks on vististi välja töötada uut liturgilist muusikat (?), kuid kelle tööviljana näeme n-n. uue agenda kavandit, mis oma ebaühtlusega ja stiili puudumisega ei tõuse tavalise diletantlike katsetuste tasemest kõrgemale.

Uue liturgilise muusika saamiseks on olemas aga palju otstarbekamaid teid. Kas või — võistluse väljakuulutamise tee. Kõikidel muudel muusika-aladel on aeg-ajalt korraldatud ja korraldatakse võistlusi, mis on mitmeti aidanud rikastada meie heliloomingut. Usun, et selle tee algatamiseks ei peaks kiriku keskvalitsusel puuduma ainelised võimalused. Võib kindlasti väita, et liturgilise muusika loomisest sel teel oleks huvitatud paljudki meie heliloojad, ja säärane võistlus võiks anda üsna tõhusaid tulemusi. Teine võimalus uue liturgilise muusika saamiseks oleks tellimiste andmine neile muusikutele, kes aktiivsust on üles näidanud kirikumuusika loomise alal. See oleks n-n. võistlus kitsamale ringile. Kõige selle jaoks peaks leiduma tarvilisi ressursse, ning tulemuseks oleks mõlemal juhul võimalik muusikaliselt terviklik ja kunstiliselt väärtuslik liturgiline muusika, mida võiks kõikides meie kogudustes julgesti propageerida ja maksama panna.

Teatavasti on meie heliloojatel kaunis arvukas kõgu laule loodud, mis üsna hästi sobiksid tarvitusele võtta koraalidena. Nende levinemiseks kogudustesse on ainult üksikuid katseid tehtud. Kuid need võivad jääda katseteks, kui siin toetust ei saabu mõjuvamalt poolt kui seda on üksikud kirikumuusika tegelased. Senise praktilise kohaselt on uued kirikuviisid levinud ikka kooride kaudu. Paljud laulud, mis praegu tarvitusel koguduse lauludena, oiid aastakümne, või paa-

G. Puccini ooper „Tütarlaps Läänest“; stseen teisest vaatuses.

rikümne aasta eest tuntud ainult koorilauludena. Nii võiks ka eesti oma koraal kõigepäält tutvustamist leida koorilauluna, ja meie kirikukoorid peaksid siin senisest suuremat aktiivsust avaldama just meie oma loomingu tutvustamisel. Vastava materjali kooridele kättesaadavaks tegemise eest hoolitseb loodetavasti ka tulevikus K-m. Sekretariaat. Sel teel võiks mõne aasta pärast juba mõnigi eesti oma koraal teed leida koguduste laiematesse hulkadesse ja tarvitusele tulla meie kirikus — koguduselauluna. Selleks on muidugi tarvis ka meie pastorite häätahulikku suhtumist meie oma muusikasse ja kirikumuusika elluvijate — organistide ja köster-organistide — töö senisest suuremat toetamist. Ka kirikukooride arendamisele ja nende tegevuseks tarviliste võimaluste muretsemisele peaksid meie kogudused senisest enam tähelepanu juhtima. Ei tegutse ju kirikukoorid ainult jumalateenistusi illustreerivate teguritena — suurteil pühandel, vaid nende tegevusel on hoopis kaugemale ulatuvad kultuurilised sihid: aktiivselt levitada meie oma loomingu ja mõju avaldada kirikumuusika ajakohastamiseks. Ka võiks edaspidi meie esinduslikumates kirikutes kõne alla tulla koori kasutamine liturgilise muusika sooritamisel, eriti raadios edasiantavate jumalateenistuste puhul, mis aitaks sooritulislikku külge tõsta kunstilisele tase-

mele lähemale. Kahtlemata peaks aga sel juhul leiduma enam ainelisi võimalusi kooride töö soodustamiseks.

Mis puutub jumalateenistusi illustreerivasse ja juhtivasse orelimuusika alasse meie kirikutes, siis võib väita, et sääal, kus on olemas enam-vähem ajakohased orelid kirikutes ja tarvilise ettevalmistusega organistid ametis, seisab ka orelimuusika jumalateenistustel oma ülesande kõrgusel. Sel alal on olukord muutumas järjest paremuse suunas, kuna kogudused oma aineliste võimaluste piirides püüavad uuendada iganenud mänguriistu ja E. V. Tallinna Konservatooriumi ning Tartu Kõrgema Muusikakooli oreliklassid hoolitsevad organistide kaadri tarvilise ettevalmistuse ja järelkasvu eest. Siiski õigupoolest oleme ka siin ideaalsest olukorrast kaugel, kuna maakirikutes enamasti väga iganenud mänguriistadega on tegemist, millistel mängides organistil puudub igasugune võimalus ennast vabalt väljendada.

Olen käesolevas artiklis püüdnud meie kirikumuusika praegust olukorda kirjeldada nii, nagu ta tegelikult kirikumuusika viljeldajatele paistab. Kui siin mõningad mõtteavaldused peaksid vastuväiteid esile kutsuma või poleemikat tekitama, siis oleks sellest asjale enesele aina kasu, kuna kõik kirikumuusika harrastajad ootavad, et hakataks kirikumuusikaga seosesolevaid mõtteid hoogsamalt liiguta-

Sünkoop eesti vokaalmuusikas teenimatult päevakangelaseks

Käesoleva aasta alul prof. A. Vedro tõi elavamalt päevakorda sünkoobirakenduse küsimuse eesti vokaalmuusikas. Sellel puhul ma võtsin sõna „Muusikalehe“ veebruarikuu numbris ning soovitasin hoiduda mainitud rütminähte ületähtsustamise eest.

Nüüd on A. Vedro samal ainel kirjutanud artikli läbi kahe „Kaunis Kodu“ viimase numbril, avaldades endisest veelgi suuremat andumust oma hilisema ajajärgu lemmikideele.

A. Vedro teeb artikli alguses sissejuhatare mõningate üldmõistete selgitamiseks ja asub siis minu kirjutise üksikasjalisele analüüsimisele. Et näidata A. Vedros valitsevat mee-leolu ning enesetunnet, toon avanguks ühe tema väljenduse minu seisukoha hindamiseks: „Kui ta praegu ei taha tõusta minuga teatud tasemeni eesti keele omapära arusaamises, siis loen selles süüdi kas eesti jonnil või vähest süvenemist.“

Vastan eelmärgitule, et seisan kaugel igasugusest jonnist, kuna see on väiklane ja viiks välja sisulise kaotuseni. Mis puutub etteheitesse süvenematutes, siis ei lase vist kaua oodata üldisem selgus, kumb meist enam suudab kaitsta oma seisukohti.

Sissejuhatavas osas A. Vedro lisab endistele mõtteväljenditele veel eestilise sünkoobi definitsiooni, mille järgi see on „rütmifiguur, mis algab pikema noodina nõrgalt taktiosalt.“ Toodud lausekujund määravad ära uue tüüpi ja hõlmavat ka senise lääne sünkoobi mõiste —

ma ja varsti võiksime jõuda olukorrani, kus meie kirikutes väärtusliku võõra kirikulaulu kõrval ka meie omapärane koraal eluõiguse omandaks ning et meie kirikumuusika kujuneks vastuvõetavaks igas suhtes ka kunstiliselt arenenud ja rahvuslikult mõtlevaltele kogudusliikmetele.

„rütmiline figuur, mis kannab rõhu tugevalt taktiosalt nõrgale.“ Tegelikult see ümberütlemine ei anna mingit uut sünkoobitüüpi, sest rõhu ülekanne (õieti selle ettefõmbamine) jääb samaks.

Tänavu kevadel „Uus Eestis“ nr. 37 ma kirjutasin, et muusikas rütmisteetilisel pinnal meie keel küllaltki nõustub sünkoobivõttega, kuid just ei tingi vaidlematult. Sellest väljendusest A. Vedro on teinud puhtfiloloogilise küsimuse, sihtides mõistu terava otsa minu vastu. Kahju, et ei tõmmata vahet kahes küsimuses. Ta võib end pidada suureks autoriteediks keele alal, kuid kõneväljenduslike sünkoopide kraadimine vokaalmuusika piiramiseks on halb teene ka talle omale helikunstnikuna. Muusika selgroogu ei tohi ometi katki murda igasuguste teooriate vägisi turjale ladumisega.

Pärast sissejuhatust A. Vedro võtab õige pikalt minu artikli analüüsi alla. Süüal ta juba parandab mind otseselt: „eesti keele tekst nõuab sünkoopi, laseb end aga muusikas asjatundlikult stiliseerida.“ Siin ju A. Vedro sisuliselt asub minuga ühisele seisukohale, teeb jälle ainult erinevalt paista tahtva ümberütlemise.

Samuti sünnib keerutamine ka väljenduste puhul — „Muusika valitseb teksti.“ ja „Üldiselt tekstirakenduse aluseks peab jääma sõnade sobivus muusika juure.“ Vastuvõtlikult A. Vedro kirjutab: „Mitte muusika ei valitse teksti üle, vaid muusika mees.“ Võiksime ju selle mõttekäigu teha veelgi komplitseeritumaks: „Mitte muusika ei valitse teksti, vaid muusikamehe (ja -naise) tahted ning tunded loova isiku tegude abil helikunsti kaudu.“ Aga kas me kuidagi salme targemaks? A. Vedro arvates temaredaktsioon tähendavat, et muusika peab sobima ikka sõnadele, mitte ümberpöörduvalt.

Nagu näha, tahab väitleja vlla asja üldisele meeolude kokkujuhtimise pinnale, kus

G. Puccini ooper „Tütarlaps Läänest“; stseen kolmandast vaatusest.

tekst moodustab vokaalmuusika kujundamise aluse. Mina aga rääkisin ainult rütmi-probleemist, milline lähtekoht on selgesti üteldud välja analüüsitava artikli peälkjaski. A. Vedro jälle ei tee mingit vahet.

Väitleja jätkab: „Seda süngoopi, mida arvab Ed. Visnapuu, ma oma esimestes kirjutistes pole üldsegi puudutanud vaatlusalusena.“ Siiski mitte, — ma mõtlesin A. Vedroga just üht ning sama. Niinimetatud kontrapunkti-süngoop ei tule siin kõnessegi. Lahku ent läheme sääl, kus ta ütleb: „Eesti süngoopi, millest mina kirjutasin, võib ju ka rütmieestiliselt võtta, mis annab juurelisanduse vanale süngoobile, aga isesuguste omadustega.“ Nimelt, kuidas arvab A. Vedro tõmmata süngoobirakenduse lahti rütmieestilisest pinnast? See oleks endale väga riskantse ülesande võtmine.

Ma kirjutasin, et süngoop meie vokaalmuusikas pole praegusel silmapilgul mingi päris uus nähe. A. Vedro ei luba oma-poolselt sellest teha auküsimust, kuid ei tahtvat jääda ka koguni varju. Siiski ta küsib vastavaid näiteid meie toodangust, mis komponeeritud enne 1935. a. sügist. Minu artikkel ilmus ju alles 1937. aastal, mispärast väitlejal poleks moraalset õigust määrata varajasemaid täpseid tähtaegu. Päälegi A. Vedro ütleb ise, et ta 1935. a. sügisel „Jaani tulemist“ looma hakates seisib kaua aega suurte kahtluste ees. Märgin siiski mõne koorilaulu, millised tulid avalikkuse ettegi enne 1935. a. sügist ning sisaldasid kõnesolevat

süngoobikuju, näiteks E. Aava „Me oleme põhjamaa lapsed“ ja T. Vettiku „Su põhjamaa päikese kullast“. T. Vettiku esimeses kogus, mis ilmus juba 1925. a., leidub vasta-vaid süngoopel palades „Põhjamaa kevadlaul“ jne. Arvan, et tohtisin näiteid märkida, nagu kriipsutasin alla A. Vedro küsitluse ulatuslikumat kaju.

A. Vedro järgi „Süngoobi alla kuuluvad sõnad, mille esimeses silbis on üksik häälik ja teisele silbile üleminek nõrk (lihtne) umbhäälik: b, d, g, l, m, n, v, — abi, pidu, vaga jne.“ Täheandasin, et see väide saab olla õige ainult tingimisi. Nii kiirem liikumine muudab asja hoopis küsitavaks. Näitena tõin „tule, tule, tule, tule, tuulekene“, kus süngoobiteooria põrkub kohe tegelikkuse vastu. A. Vedro lausub, et muusikat ei tohi kirjutada kiiremaks kui inimene suudab laulda. Kas siis Thomson nüüd on vaieldud vigasekes? Väitleja aga jätkab: „Siia ei kõlba mingisugune muu teooria kui ainult see, et jõuaks sõnu välja laulda. Seepärast sõnu, mis ise võrduvad vältuselt poole ajaga, ei olegi mõtet enam säada süngoobi alla ja ka väljautlemine ise sel puhul ei ole süngoobiline.“ Aga lõputulemus tal kõlab: „Nii et teooria sõnade puhul „tule, tule...“ ei pörka tegelikkuse vastu, vaid ühtub tegelikkusega.“ Praegu see ühtub ka minu väidetega, kuid enne A. Vedro pidi oma teooriat parandama ja varemast tõdedest loobuma.

Ka ei tunnusta A. Vedro minu ütlust: „Üsna tihti aitab taibukast esitamisestki kü-

simuse vastuvõetavaks lahendamiseks.“ Ta kinnitab, et sellest ei piisa, kui rütmid muusikas on säetud niivõrd valesti. Aga minu „üsnä tihhti“ ei tähenda ju sugugi mõistet „alati“.

A. Vedro teooria kohaselt ma tegin loogilise käigu: „Nii juhtub üsna kergesti, et ühes kohas parandame küll: poojad — pojad, tuule — tule, aga teises paigas tekivad hoopis vead: iluksi — ilu uksi, tulema — tule ema, pahase — paha ase jne.“ A. Vedro arvab, et mu kartus on siin alusetu. Tõepoolest ma tohiksingi peljata temast vähem, kuna mind niivõrd ei hirmuta teksti hääldamisohud. A. Vedro ise võiks muudes küsimustes olla samavõrd julge kui siin.

Edasi ma juhtisin tähelepanu ebatäpsusele: „A. Vedro ütleb, et eesti keeles on kõrgendus (rõhk) a l a t i (siin minu sõrendus, Ed. V.) esimesel silbil, ning peab siis ka paremaks viisikäigus vastava kõrgenduse kasutamist. Tegelikult aga eesti keeles vägagi mitmesuguste varjundite andmisel sõna lõpp just tõuseb.“ Sellele A. Vedro kostab: „Teooriaid püstitatakse alati asjaolude põhilistele vastavalt...“ Säärastel puhkudel ei säeta aga norme üles sõna „alati“ saatel ja kaldumistele vihjamata.

Nüüd veelgi rõhkudest ning kõrgendustest rääkides A. Vedro äkki teeb ühe suurema komistamise. Ta väidab mind ise oma ütluse vastu pörkavat lausega: „Teoorias ü k s i k u l t s õ n u a n a l i ü s i d e s võimegi väita sünkooibi tunduvat ilmumist. Kui aga asume sõnade hääldamisele lauses, saame mingi hoopis teise rütmi.“ Ega siis rütm ja häälekõrgus pole samad mõisted! Muide, minu arutlused rütmi suhtes olid keskendatud sünkooibile.

Mainitule lisaks A. Vedro peab üheks ja samaks kõrgendust ning rõhku, tarvitades teist väljendit esimese kõrval sulgudes. Kuna eesti keeles rõhk asetseb algsilbil ja sõna lõpp võib just tõusta, siis muidugi pole siin tegu identsusega. Samas ta väidab: Ainult küsimust taotleavad laused viivad oma kõrgeima heli viimase silbi päälle lauses.“ Jällegi kategooriline kinnitus „ainult“!

A. Vedro ei nõustu minuga, kui väljenduslikkuse üldkasu seisukohalt soovitan

laulda kas või: iisamaa ilu hoieldes. Ta juba parandab selle nii, et esimesele sõnale langetavad kaks kaheksandikku ja üks veerandnoot, teisele kaheksandik punkteeritud veerandiga. Viis olevat päälle väkese rütmi-muudatuse sama, kuid palju elavam ja sõna dele sobivam. Ütlemeigi, et viis on elavam ning sõnade välisusele sobivam, kuid vastav sisuline väärikus kaotab tunduvalt, kuna see uus rütm hakkab kekslema. Päälegi „iisamaa ilu“ polegi õige senise hääldamise transskriptsioon.

Ma kirjutasin, et mõned vokaalid — i, u, ü — ei tekita kunagi mõttelisi vigu, kuna need tähed nõrgas astmes kõlavad laiemini ja pehmemini, tugevama rõhutamise puhul aga tõmbuvad lõpust teravamaks. A. Vedro arvates vahet kõneski kuulvat hädavaevalt, rääkimata laulust. Aga sünkooibi kuuleb veel vähemgi! Kas A. Vedro pole tõesti kunagi märganud, et näit. „üü“ meil räägitakse „üi“, nagu: küüsi—küüsi, süüdi—süüdi, küünal—küünal jne. Kuidas võiks siin vahetada eelmistega sõnu: küüsi, süüdi, küünal? Üldiselt meil pikad vokalid ilmuvad veel üsna tunduvalt diftongilisust (jälgitagu murdeid!).

A. Vedro polevat kuulnud, et rahvalaululikud skandeeriksid sel alusel, mis viib kõrgendused (rõhud) valekohtadele (sõnade suhtes, Ed. V.). Ta ei usu seda kuulmist ka skansiooni pooldajalt, lugedes arvamust ainult teooriaks, päälegi võõrkeelseks. Aga ma olen küllalt kuulnud, — mu emagi laulis nii. Ja see võte laseb ennast väga loogiliselt põhjendada. Kahju, et meie oma muusikutest ning teadlastest mitmed hülgavad selle, mida võõrad nähtava õigusega julgevad kinnitada. See absurdseks nimetatud skansioonikuju paistab ometi olevat kõige põhilisem, ning just nendel alustel võisid tekkida viisi sülla-beerimised ja metateesid.

Sünkooibi õigustamiseks A. Vedro toob veel ühe õige kahtlase väärtusega väite. Ta ütleb, et mõni kõneleja jäävat mõttejärke ot-sides sõnade lõppe venitama ja häällitavat vahelegi „e—e—e“ või „ä—ä—ä“. Kuld ega mele ei saa kogelejaid ning mõkitajaid pidada mingiks üldsuse mõõdupuuniks. See on samuti ainult erand, nagu kõndimise juures lonkamine. Kahjuks A. Vedro oma teoorias

Riho Päts

Muljeid Nõukogude-Vene muusikaelust

Kirov'i nimeline Riiklik Akadeemiline Ooperi- ja Balletiteater.

Riikliku Akadeemilise Ooperi ja Balletiteatri, (Госуд. Академич. Театр Оперы и Балета им. Кирова — ГАТОВ), või mida siin siiski vanade traditsioonide järgi ikka nimetatakse „Mariinskiks“, etendusile on pääsmed peagu alati nädalat paar enne etendust välja müüdnud. Neile etendusile, mis selles teatris külastasin, sain pääsmed vaid VOKS-i vahetalitusel.

Läks Mussorgski „Boris Godunov“ esialgses, originaal-redaktsioonis. Pääle tuliseid piikide murdmist on see läinud korda 1928. a. veebruaris, mil toimus ooperi esietendus. Ja selles loetakse suuri teeneid tuntud vene muusikuile Assafiev'ile, Dranišnikov'ile ja lavastaja Radlov'ile, kes oma veenvate ja autoriteetsete arvamustega lõppeks ometi said vabastada Mussorgski teiste eestkostmise alt.

Lavastaja S. E. Radlov on väljunud seisukohast, et selle ooperiga ei tule mitte niipalju kriipsutada alla tsaari isiklikku tragöödiat, kui rõhutada tolleaegse rahva elu ja suhtumist tsaarile. Ja kui tsaarivalitsuse ajal üks vaatus (stseen Vassiili Blažennõj juures) kuulus tsensuuri keelu alla, siis nüüd see oma julgete vaadeteiga osutub kui veeks kommunistlikule vesirattale. Igatahes Radlov on vastuvaidlemalt Mussorgski ooperi sisusse suutnud tungida sügavamale kui vlist ükski teine lavastaja enne teda.

Rahvale on antud ooperis tähtis koht ja

selles käsitluses on ooper algusest lõpuni suurejooneliselt läbi viidud. Juba proloogis haaras ooperi lavastus oma monumentaalsusega. Rahvamass (igatahes kaugelt üle saja inimese) kloostris õues, rühmituselt suurejooneliselt paigutatud kõrgeile künka nõlvakuile, lõi illusiooni miskist õige hiigellik-kusest. Samuti stseen Vassiili Blažennõj väljakul nälgiva, kaltspuntrais rahvahulgaga jättis sügava mulje, seda enam, et lavastaja oli suutnud selle hiigelmassi otse usku-matu oskusega panna elama.

Kui neis piltides iseloomukat allakriipsutamist leidis laiem a massi olukord, siis oma suurejoonelise hiilguse ja toredusega tõi mõjuva kontrasti poola-stseen aias, kus eriti efektse käsitluse sai polonees tõeliste fontäänide vahel. Dekoratiivselt oli kõikides piltides tabatud seda monumentaalset joont, mis lavastuses oli nähtud ette. Ooperi muusikaline juht, teeneline dirigent V. A. Dranišnikov valitses „Mariinski“ suurepäraselt orkestrit meisterlikult, oskas Mussorgski partituuri panna elama ja iseloomulisi momente sääl eriti kriipsutada alla.

Mis puutub „Mariinski“ ooperi näitlejaisse, siis selles ooperis keegi neist oma hääleliste omaduste poolest erilist silmapaistvust ei ilmutanud, küll oli aga ansambli ideaalselt ühtlane ja detailideni väljatöötatud, ning see tegi ettekandest ühe haruldaseima teatrielamuse, mille osaliseks kunagi olen saanud. Maailmakuulsusega dirigent Ansermet on „Boris Godunov'i“ ettekande kohta „Mariinskis“ kusagil oma arvamuse avalda-

arvestabki liigselt erandeid, pidades neid tihti põhinaheteks.

A. Vedro süngoobiteooria on töötatud läbi niivõrd pinnaliselt, et seda ei saa lugeda kuidagi veenvaks ja süstematiseerituks. Tõsiselt tuleb võtta asja ainult seepärast, et ta oma pedagoogilise positsiooniga ning autoriteediga heliloomingu alal võib eksiteele viia noori jõude.

Ometi ta ise ei käi sugugi selle teooria reeglite järgi, vaid kirjutab muusikat palju vabamatel alustel. Ja mis saakski siis loomingu, kui rühmitaksime teatavad sõnad eesti keeles süngoobilisteks ning annaksime

neid ikka jälle sama rütmiskeemiga? See oleks lihtsalt muusika dekadents.

Ent ärgem põlakem süngoopi, nähes selle võtetes võitu helikunstile ja meie omapärale. Miski siis ei keela seda kasutamast isegi säärastel sõnadel, nagu: alla, kinni, ruttu, teele jne. Aga küsimus seisab ka selles, kas meie keel ning muusika iseloom väga palju kannatabki välja süngoobi rütmil.

Võtkem siiski asju kriitilise pilguga — nii loomingu kui tõlgitsusliku rakendamise alal. Ehk tuleme sel teel välja kõige väiksema enesekulutamise ja teeme saavutusi lühemate maade käimisel.

W. Shakespeare'i „Suveöö unenägu“; stseen üheksandast pildist.

nud järgmiselt: „Arvan, et isegi selle ainsa ettekande pärast tasus sõita Genfist Leningradi“.

Samas teatris oli võimalus tutvuda ka N.-Vene balletiga esidüsilikumas vormis. Anti B. V. Assafjev'i koreograafiline poem „Bahčisarai fontään“ A. S. Puškin'i samanimelise luule järgi. B. V. Assafjev'i nimi on muusikailmas tuntud ka Igor Glebov'ina, kellena see mitmepalgeline N.-Vene muusik on avaldanud hulk ajaloolis-estetiilisi uurimusi, mis oma sisuliselt väärtuselt ja mõtete reljeefsuselt ning teravuselt on leidnud rohket tähelepanu. Mõni aasta tagasi B. V. Assafjev äratas huvi oma balletiga „Pariisi leek“, mis hiiglaeduga läks nii Leningradis kui Moskvas ja teistes N.-Vene linnades.

Näib, et Assafjev'il on eriline anne tungeta ajajärkude stiilidesse. Kui „Pariisi leek“ kujutab mitmesuguste klassikaliste tantskompositsioonide ümbertöötamist üheks kunstiliseks tervikuks, siis „Bahčisarai fontäänile“ on Assafjev loonud iseseisva muusika. Tahtes sellega edasi anda Puškin'i ajajärku, ta sukeldub osavasti tolleaegsesse stiili, möödudes peagu täiesti idamaisest folkloorist, mis on balleti otseks aineks. Tundub selgesti rokokooaegset miljööd, millesse põimitult üks venelaadne viis meid veenvalt kannab noisse aegusse, mil kanneldas Puškin.

Balleti aine on huvitav, mitmekesine ja häid võimalusi pakkuv. Neid oli lavastaja R. V. Saharov osavasti kasutanud, kusjuures üldine kunstiline järelvalve oli jälle Radlov'i käes. Dekoratsioonid ja kostüümid W. M. Hodaševi'ilt olid suurepärased, ja muusikaline juhatus E. A. Mravinski'lt stiilne ning delikaatne, nagu see teosele sobilik.

Esimese vaatuse aiapidu ei jätnud hiilgavuselt midagi soovida. Polonees kogu balleti hiigelrühma kaastegevusel mõjus efektselt. Üksiktantsudes olid silmapaistvamad Mungalova ja Savrov. Väga jõuliselt mõjus vaatuse lõpuosa — tatarlaste pääletung. Laval löödi maha korralik lahing ühes lossi põletamise ja kokkuvarisemisega. See oma ehtsuselt näis otse uskumatuna.

Teine vaatus „Haarem Bahčisarai lossis“ pakkus lavapildilt idamaise muinasjutu. Oma tagaplaani treppidel voolava ehtsa kosega ja kose voogudes kumblevate khaani naistega see andis unustamatu pildi. Selles vaatuses esines erilise silmapaistvusega khaani lemmiknaise Zarema osas prima-balleriin Jordan.

Viimane vaatus — Bahčisarai lossi õues — mõjus jälle võimsalt oma massistseenidega. Tatarlaste naasimine sõjaretkelt, lava tagaplaanil kihutava tõelise ratsaväega, ja sellele järgnevad lahingitantsud mõjusid haaravalt-jõuliselt. Silmapaistvamaks meestest osutus siin Lopuhov.

Hiiglaeduga on see balett „Mariinskis“ läinud juba hulk aega ja seda täiesti õigustatult. Helilooja, muusikajuhi ja lavastaja ning kõigi balletiartistide koostöö viljana see pakub tõesti niisugust kunstilist naudingut, mida üksnes väga harva saab tunda.

Need kaks eelmainitud etendust „Mariinskis“ osutusid õieti ainulaadseiks teatrielamusiks seni üldse saadust.

Leningradi filharmoonia.

Kõrgel tasemel seisab ka N.-Vene sümfoonia muusika. Perioodiliste sümfoonia-kontsertide korraldajaks on Leningradi Filharmoonia. Selle tegevus toetub Filharmoonia Kunstinõukogu poolt ülesäetud põhi-

W. Shakespeari „Suveöö unenägu“; stseen kümnendast pildist.

mõttele. Kunstinõukogu aga on moodustatud Filharmoonia muusikalisest tööst huvitatud seltskondlike, muusikaliste kutseorganisatsioonide ja kunstiliste asutiste esindajaist, kuhu on juure koopteeritud muusikalisi autoriteete ka isiklikult.

Siin pääülesandeks on võetud kunstilise kvaliteedi kõrval arendada N.-Vene sümfooniismi nii, et see tungiks kõige laiemasse massidesse ja saaks sääl kultuuriliseks tarbeks. Sellel alal on Filharmoonia palju saatnud korda: on astunud kontakti kõige mitmekesisemate asutiste, tehaste ja noorsoo organisatsioonidega, et edukamalt teostada juhtmõtteks võetud ideed.

Väga tihe side on loodud ka Leningradi Heliloojate Liiduga, kelle kaudu on teostatud nii mõningaidki otsekoheseid lepingulisi tellimusi heliloojailt sümfooniilistele uudistele, on korraldatud ühiseid uute helindite katse-ettekandeid.

Samuti on loodud sidemeid Moskva ja teiste linnade heliloojate liitudega ning muusikaliste organisatsioonidega, et aga võimalikult täiuslikult saavutada ülessäetud eesmäärke. Leningradi Filharmoonia peadirigendiks on Fritz Štidri, kuid külalistena on sääl juhatanud paljudki tähtsamad välismaa dirigendid.

Oli juhus külastada Filharmoonia sümfooniakontserti N.-Vene noorte heliloojate töödest F. Štidri juhatusel. Seekordse eeskava moodustasid A. Hačaturian'i I. sümfoonia, Balančevadže klaverikontsert ja Životov'i balletisüit. Ettekandest ilmnes, et orkester on komplekteeritud kõrgesti kvalifitseeritud jõududest ja omab suuri kogemusi ning eeskujuliku distsipliini nõudlikumagi ülesannete lahendamiseks.

Sisuliselt N.-Vene noorema generatsiooni

helitööd olid küll tugeva kallakuga uuedusliku väljenduslaadi poole, aga neis tundus seesmist tungi ja isegi mingit paatoslikku elurõõmu. Muide Hačaturian'i I. sümfoonia kandis ilmset idamaist ilmet ja oli peetud välja mingis rapsoodilises stiilis, vihjates vist helilooja idapoolsele päritolule. Aga Životov'i balletisüit oma huvitava, uude ja värvika orkestratsiooni ja meloodilisusega osutus teravmeelselt huumoorikaks teoseks.

F. Štidri on aga sihiteadlik ja kindla-käeline dirigent, kes käsitab oma orkestri-aparaati elulise hooga.

Leningradi Heliloojate Liit.

Tähtsat osa N.-Vene muusikaelus näivad mängivat heliloojate liidud. Need asuvad kõigis suuremais linnades, ja pääle oma kunstiliste ülesannete on nüüd ka n-n. riiklike suunade teostajaiks helikunstis.

Küllaltki huvipakkuvaks osutus VOKS-i poolt arranžeeritud kohtamine N.-Vene heliloojatega Leningradi Heliloojate Liidus, kus eeltoodud väidet tõestasid liidu ruumide seintel suurile punaseile lõuendile maalitud vastavad pateetilised loosungid. Leningradi Heliloojate Liitu kuulub umbes 100 heliloojat. Vastu võetakse tugeva kvalifikatsiooniga. Pisikesed muusikalised käsitööliised, nagu kinnitati, sinna ei kuulu. Liidu ülalpidamiseks saadakse summasisid riiklikust eelarvest ja osaliselt autoritasudest teatud lõivuna laekunud kultuurfondist.

Heliloojate Liit on ametlik asutus ja allub otsekoheselt Kunstiasjade Päävalitsusele. Liidu üheks tähtsamaks ülesandeks on kindlustada heliloojaile vaba töötamisvõimalus. Kuna Liit on autoriteetne, kõige

laialdasemate sidemetega asutis, siis ei puudu tal hädad võimalused heliloojate tegevusele tõhusa abi pakkumiseks. Nii on ta andekaid heliloojaid lepingutega sidunud mitmesuguste vajalike tellimuste täitmiseks, kusjuures heliloojaile on olnud kindlustatud igakuiste tasude näol lahedad töötamisvõimalused.

Viimasel ajal siiski lepingutega enam ei kohustata, vaid antakse perioodilisi stipendiume või palka, kusjuures loomingu teostamine on jäetud vabaks, siiski reservatsiooniga, et helilooja looks vaid kõrgekvaliteedilist. Huvitusetu pole märkida, et sellise korralduse juures ei peeta tähtsaks asjaolu, kas helilooja mujal on palgalises ametis, või mitte. Liit määrab ka preemiaid parima aastatoodangu eest.

Vastavad muusikalised organisatsioonid arvestavad liidu autoriteeti kõrgelt uudisteoste esitamise vahetalituse juures jne. Ka võtab liit tellimisi ooperite, lavamuusika ja helifilmi jaoks. Maksunormidest selgub, et näit. ooperi tellimisel makstakse heliloojale 10.000—20.000 rubla ja pääle selle 2% brutotuludest vaatuselt (nii näiteks 4-vaatusliselt ooperilt 8%) igalt etenduselt. Lavamuusika eest makstakse pääle kindla honorari veel ½% vaatuselt igalt etenduselt. Leningradi Heliloojate Liitu kuulub muuseas ka umbes 10 naisheliloojat. Neist mitmed, nagu üteldi, olevat tublid sümfonistid.

Osavõtt liidu üritusist näis olevat kaunis intensiivne.

Kõnesoleval kohtamisel Leningradi Heliloojate Liidus oli nähtud ette omavaheline uuema vokaal-lüürikaga tutvumine. Esitati lauluettekandes 2 mitmenumbriist laulu-tsükli Volosinov'ilt ja Solovjev-Sedoi'lt. Oli kogunenud umbes paarkümmend heliloojat nii nooremast kui vanemast generatsioonist ja ettekantavate teoste autoreist Solovjev-Sedoi. Pääle ettekandeid oli mitmekülgseid sõnavõtte ja arvustamisi nii esitatud laulude kui ka ettekande kohta. Peab ütleva, et kõik need kandsid väga sõbralikku laadi. Ei hetkekski paistnud üleolevat või targutavat tooni. Asjalikud mõtteavaldused ja tähelepanekud aitavad kolleegidel ühisel arutelul paremini asjasse süveneda ja juhivad helilooja tähelepanu nii mõnelegi asjaolule; mis edaspidises tegevuses võiks olla kasulik.

Selliseid õhtuid korraldab Leningradi Heliloojate Liit perioodiliselt. Neil õhtuütl vaadatakse uudisteosed (ka kõik mõeldavad suurvormid, nagu sümfoonia, kammermuusika jne) alati ühiselt läbi ja avaldatakse otsekohesed arvamusid. Ka interpreteerida võtavad sõna oma seisukohtadelt väljades. See kõik lähendab nii heliloojaid endi vahel kui ka heliloojaid ja interpreete. Ühtlasi see aitab ka kvalifitseerimiseks kõvasti kaasa.

N.-Vene helikunsti tähtsamaid esindajaid.

N.-Vene on oma olemasolu jooksul andnud terve rea silmapaistva andekusega heliloojaid, kelledest väljaspool SSSR piire teatakse vähem kui nad seda pälviks. Rääkimata vanameistrilt N. J. Mjaskovski'ist, kes oma 16 sümfooniaga on suurimaks N.-Vene sümfonistik ja M. O. Steinberg'ist, kes on tuntud oma sümfoonilise monumentaalsusega, on olemas terve rida tähelepanu väärivaid nimesid, kellest vaid üksikud hää juhuse kaudu on sattunud ka Lääne-Euroopa kontsertide kavadesse.

Et nimestikku mitte liigselt koormata, märkigem siinkohal vaid silmapaistvamaid: A. Aleksandrov (muide poisikesena Tartus elanud ja õppinudki), L. Polovinkin, L. Knipper, B. Šehter, W. Šebalin, D. Kabalevski, A. Mosolov, V. Ščerbačev, A. Životov, D. Šoštakovič, V. Želobinski, J. Džeržinski.

Nooremaid heliloojaid suurimat tähelepanu on võitnud täie õigusega D. Šoštakovič (sünd. 1906.) kes 17-aastasena lõpetas Leningradi konservatooriumi hiilgava pianistina ja 19-aastasena erakordselt andeka heliloojana. Lühikese aja jooksul Šoštakovič oma haruldase produktiivsuse ja elujõuga kõige mitmekesisemal loomingualadel (sümfoonia, ooper, ballet, kammermuusika, helifilm jt.), seejuures fenomenaalse leidlikkuse, kujutusvõime ja tehnikaga on võitnud maailma-kauksuse.

Siinkohal pole huvituseta märkida, et mõni aeg tagasi algas N.-Venes laiaulatuslik aktsioon n-n. formalismi vastu kunstis. Formalistlikuks tembeldati õieti kõik selline kunst, mida tunne n-n. kaasaegse kunsti nime all, kõigepäält aga siiski niisugune, mida arvati eemalduvat n-n. sotsialistlikust realismist s. o. massist. Nüüd on säetud lipukirjaks, et kõik N.-Vene looming peab olema läbi imunud sotsialistliku tõelikkuse ideedest, sellest eemaldumine tähendavat elust eemaldumist.

Seletatakse, et niisugune eelarvamine, nagu tooks formalism kunstis endaga kaasa vormi meisterlikkuse ja täiuslikkuse on alusetu. Väidetatakse, et formalism on just mitteoskus kasutada oma meisterlikkust, kuna see suunab kunsti ta põhiülesandest kõrvale. Seletatakse, et formalism ja naturalism on ükskõiksus elu vastu, mistõttu formalistlik kunstnik ei oskagi õieti kujutada teda ümbritsevat, vaid eemaldub tõelikkuse juurest, moonutab selle. Päämiseks süüks formalistlikule kunstile pannakse aga seda, et ta sisuliselt ei käsita sotsialistliku elu juht- või põhiteemasid.

E. Aav

Jooni Pariisi ooperist

Prantsuse Natsionaalooper asub Pariisi südalinnas Ooperiplatsil. See ooperihoone on üks kaunimaid ja mahukamaid üldse. Ta on ehitatud geniaalse C. Garnier' plaanide järgi. Et umbkaudu aimata tema suurst, selleks mõned mõõdud. Hoone on 172 m. pikk, 101 m. lai ja 79 m. kõrge, saal omab neli rõdu, nendest kolmel esimesel asetseb umbes 120 looži. Sisearhitektuur on haruldaselt ilus.

Pariisi ooperietendustest olen varem kuulnud võrdlemisi palju halba: lavastused nõrgad, lauljad, näitlejad teab mis, ballet kehv jne. Loomulik, et asusin ooperite vaatamisele ja kuulmisele teatud eelarvamisega. Pean ütleva, et ülaltoodus leidub mõndagi tõtt, kuid suuremalt osalt on see liialdatud. Esimesel õhtul nägin Natsionaalooperis Paul Dukas' muinasjutt-ooperit „Ariane“, mis on kirjutatud Maurice Maeterlincki poeemi ainetel. Paul Dukas on oma ooperi loonud värselt, kuid mitte väga modernilt. Üldine struktuur pole väga keeruline. On hoitud selget muusikalist loogikat ja pandud rõhku voolavusele. Orkestri kaasmäng püüab tabada laval kujunevat sündmustikku. Üldiselt ooper muusikalisest küljest on küllaltki nauditav. Omalaadseks teeb selle ooperi asjaolu, et peagu kõik tegelesed on naised. Ainult üks mees laulab esimeses vaatuses paar takti. Nii siis terve ooper seisab ülal naiste, eriti pääosalise Ariane kandejõul. Olgugi, et säärase täitja pr. Germaine Lubin oli väga hää laulja, väsis ta lõpuks kohati. Autor ei olnud siin küllalt arvestanud otstarbekohasust nii laulja kui kuulaja seisukohalt. Ooperi sisu vajanuks ka natuke dramatilisemat muusikalist käsitlust.

Kui nüüd vaadelda ooperi lavastust, siis ei saa seda kuidagi lugeda halvaks. Tõsi, et ei uhkustatud kallidusega ja toredusega,

kuid lavapildid olid hääd ning maitsekad. Ka lauljad lavalisest küljest olid täiesti rahuldavad.

Mis puutub orkestrisse, siis peab otsekohe-selt avaldama kiitust. Orkestris mängib 71 meest. Huvitav, et oli rakendatud 4-fagotti, kolm harfi ja viis löökriistade mängijat. Imestada tuleb kaasmängu täpsust ja painduvust. Oma suuruse juures orkester kunagi ei matnud lauljat ega seganud teda. Kaasmäng sünnib tasa, kuid sellele vaatamata imeselgesti. Kõik kontrapunktikesed ja viisid tulevad hästi liigitatult kuuldavale.

Analüüsides selle hää tulemuse põhjusi, leiame siin neid mitu. Esiteks on kõik mängijad suure tehnikaga ja suutelised igal pillil esinema vaikselt. Edasi omatakse haruldaselt hääd ilusakõlalised instrumendid. Näiteks puupillid on äärmiselt kauni tooniga — hinnalt muidugi väga kallid. Ka vaskpillid on haruldaselt hääd. Kiidetakse Berliini Riigiooperi vaskpille, aga kõige paremaiks peetakse Pariisi ooperi omi. Need on ka kõige suuremas fortes pehmed ja ilusakõlalised. Mõnes orkestris kuulduv kolm selgesti eralduvat rühma — keelpillid, puupillid ja vaskpillid, kuid siin sulavad nad peagu ühte. See tuleb sellest, et puupillid omavad väikese pehme tooni, mis väga lähedal keelpillidele. Samuti vaskpillid omakord pehmuselt lähenevad puupillidele. Ja kuna siin keelpille — viiuleid, cellosid, violasid ja kontrabasse — on palju, siis sulab orkester haruldaselt hästi kokku.

Et kõik, iga väiksemgi viisikene publikule selgesti on kuulda, vaatamata vaiksesele mängule, oleneb muidugi ooperi häast muusikalisest väljatööstusest. Seda selgust hõlbustab ka veel asjaolu, et orkester ei asu lava all, vaid lava ees, publikust ainult vähekene madalamal.

Nii võib esimese õhtu järele ütelda, et

Kõigele oma andekusele, võiks ütelda isegi geniaalsusele vaatamata, ka Šoštakovič tembeldati formalistiks. Muidugi ei vaieldud selle vastu, et Šoštakovič on üks haruldasemaid talente, vaid hinnati teda ta loomingu suuna lähtekohast, ja sellisena ta osutus N.-Venes järsku vastuvõetamatuks. Nagu nüüd teame, on moraalse survega saadud lõppeks niikaugele, et Šoštakovič on võtnud südame rindu ja ka ise avaliku hukkamõistu oma mõningatele töödele deklareerinud.

Eeltoodust nägime küll, et N.-Venes kunstiline kasvatus otse algusest kuni ta kõrgema astmeni on poliitilistest ideedest

imbutatud. Ent kuna nähtavasti see pole annud soovitud tagajärgi ja et riigivalitsusele on jäänud teatud abinõude kaudu siiski lõpusõna võimalus enda tahet ja ideesid ka kunstis panna maksma, siis seda radikaalset vahendit on tulnud kasutada.

Milliseid reaalseid tulemusi see annab, on muidugi iseküsimus. Igatahes hitleristliku Saksamaa kunstielu, kus ka teatud tasalülitamine kunstis ja kirjanduses viidi läbi, võib selles mõttes juba teatud ülevaadet pakkuda. Kahju oleks, kui N.-Vene nii suurte väljavaadetega kunst peaks känguma samalaadseisse kammitsaisse.

W. Shakespeare'i „Suveöö une-
nägu“; stseen 13-dast pildist.

Pariisi ooperis on väga palju hääd. Võib-olla, aitab selleks kaasa ka Pariisi näitus, sest prantslased püüavad anda nüüd oma parimat. Harilikult on suvel Pariisi ooperid suletud, kuid nüüd mängitakse mõlemas ooperis ja kavasse on võetud väljapaistvamaid prantsuse teosed.

Järgmisel õhtul nägin „Koomilises Ooperis“ Massenet' „Wertherit“.

See ooper on kirjutatud väga voolavalt ja meloodiliselt. Ka üllatas mind suur dramaatilisus selles teoses. Muide, on huvitav, et Puccini muusikas üldises joones leidub palju kokkusattumisi prantsuse ooperimuusikaga. Eriti aga kõneall oleva ooperiga. Palju meloodilisi ja harmoonilisi algiooni on täiesti ühelaadsed. Vahest tuleb see sellest, et Puccini elas kana Pariisis. Nii kasvab tema muusika välja prantsuse omast ning neis leidub ühiseid lähtekohti ja aluseid.

Selle ooperi lavastus aga oli vägagi tagasihoidlik: dekoratsioonid väga vanad ja väline ilme kehv. Arvasin, et nüüd saab näha seda halba, millest olen kuulnud. Kuid selle kehva riietuse alla polnud sugugi vilets muusikaline keha. Tõsi, orkester polnud võrdset hää Natsionaalooperi omaga, kuid puupillid osutusid väga ilusakõlalisteks ja näidati viimistletud tehnikat.

Lauljad olid päris tublid, eriti pääosa täitja tenor J. Micheletti Wertherina. Tal on väga ilus ja kõrge ulatusega hääl. Omab itaalia kooli ning eriti kaunid on kõrged toonid. Ka mängult on ta üsna võimeline. Publiku lemmikuna võetakse teda vastu suurte kiiduavaldustega.

Üldse on siin publik kunstnikele väga tänuulik ja püüab hääd tingimata hinnata.

Et publik on küllaltki asjatundlik ja

aus kunstniku suhtes, sellest üks näide. J. Micheletti partneriks oli Charlottena dramaatiline sopran Galdemas.

Esimeses vaatuses, kus Micheletti ikka ja jälle sai suurte kiiduavalduste osaliseks, oli ka Galdemas'el üks aaria laulda.

Ta piaano-laulmine pole aga just hään ning ta ei saanud ühtki plaksu. Teise vaatuse alguses ta laulis ühe pikema dramaatilise aaria — ujus oma vees ja esines hästi, ise seda väga sügavasti kaasa elades. Olin huvitatud, mis teeb nüüd publik. Laulu lõppedes pääsis aga saalis lahti suur kiiduavalduste torm. Nii sai ta nüüd teenitud edu osaliseks. Nii siis publik oskab hääd eraldada ja ka soojalt hinnata. Säärast publikut sooviks omale vist iga kunstnik. Kui tihti ei juhtu kunstis, et halba pannakse tähele, aga hääd ei märgata.

Üldse ooper laululisest ja muusikalisest küljest jättis võrdlemisi hääd mulje. Näitlejad süvenesid oma esadesse ja elasid laval.

Nii selles tagasihoidlikus raamis (lavastuse seisukohalt) oli sisu tugev. Kahtlemata pettuvad need väga, kes otsivad „Koomilisest ooperist“ hiilgavat lavastust. Ent muusikasõbrad võivad sinna rahuga minna — nad ei pettu.

Pariisi esinduslikuks ooperiks on Natsionaalooper. Tema pääle kulutatakse raha, mida tõendab ka lava täiendamine ja uuendamine. Kuid „Koomiline Ooper“ on jäänud vaeslapse ossa. Ent ta püüab oma sisu hoida kõrgel. Tal on näiteks kaks hääd tenorit J. Micheletti ja M. Louis Arnoult, ent Natsionaalooper ei oma ühtki võrdset.

Üks pidulikumaid etendusi oli Henri Rabaud'i „Marouf“ Natsionaalooperis. Etenduse huvitavust tõstis suuresti asjaolu, et

W. Shakespeare'i „Suveöö unenägu“; stseen 14-dast pildist.

juhi kohal toimis vana hallipäine autor ise. H. Rabaud on prantsuse konservatooriumi direktor ja tal on kaaluv koht prantsuse muusikas.

Kuna ooperi tegevustik sünnib hommikumaal, siis vastavalt sellele oli ka muusika orientaalne iseloomuga. Ooper on kirjutatud modernilt ning orkestreeritud väga värvikalt. Muusikalise ilu ja loogika pääle oli pandud suurt rõhku. Muusika algväärtused on säilitatud ja sellepärast muusika nautimine ei ole raske vaid väga mõnus. Ooper liigub muinasjutu piirides ja on võrreldav komismiga. Usun et see teos meeldiks ka meie publikule.

Kuna olen seda ooperit näinud juba enam kui kord Viinis, siis oli nüüd soodne juhus neid kaht etendust võrrelda. Viini ooperit loetakse üheks parimaks Euroopas, seepärast pakuvad ehk võrdlusjooned huvi.

Mis puutub ooperi muusikalisse ettekandesse, siis tundus see siin autori juhatusel rahulikum ja parem, selgem ning mõnusam. On ju ka loomulik, et autor teab kindlamini välja tõsta seda, mida ta luues mõtles.

Näitlejad ja lauljad olid nii Viinis kui Pariisis võrdsed, millega siiski otsus tuleb natuke esimese kasuks. Pariisis pääosa täitja tenor Trivi oli päris hää laulja.

Huvitav on viimase pildi lavastus. Siin ooperi lõpulahendusena peab lavale ilmuma kaamelite karavan. Viini ooper leppis vaid selle muusikalise käsitamisega (muusika kujutab efektiivselt ja suure tõusuga karavani tulemist), ent Pariisis tehti see ka lavalt nähtavaks. Pilt kujutab tagapõhjal liivaküngastikkude, mille vahelt hakkasid esitaks kaugel väikestena ja ähmastena liikuma maalitud kaamelid. Minnes kord nii üle lava, tulid nad jälle lähemal nähtavale kuid nüüd juba suurelt ja selgemalt. Nii kord-korralt liginedes ja suurenedes tekkis huvitav kauguse mulje, — seda enam, et kaugel liikusid väikesed ja ähmased kaamelid ning üheaegselt

nendega kolmes-neljas esireas ikka suuremad ja selgemad.

Seda võidakse mõnelt poolt ehk lugeda riskantseks ja naiivseks, kuid ei tohi unustada, et terve näitekunst ju rajaneb ainult illusioonil ning igal momendil võime märgata, et meil on tegemist lavaga ja mänguga. Vaid pakutava ümberkujutamine tõelisuseks annab meile kunstilise elamuse. Kes seda ei suuda, ärgu mingu teatrisse.

Huvitav, et nii selles kui ka teistes prantsuse ooperites dekoraatorid on kasutanud õrna õhulist, just kui udust maalimisviisi, sellega nagu eeldades vaataja kaasloomist. Kui pilt on liiga selge ja reaalne, siis ei nõua see jäljalt enam kujutlust, ent looritatud ilmuvus paneb fantaasia rohkem liikuma ning kunstiline elamus on suurem. Et aga paljud ooperis ei suuda kaasa luua ja elada, seda võisin sel õhtul kujukalt näha.

Vaatamata, et ooperis muusika oli küllaltki selge ja nauditav jäi siiski minu naaber, üks saksa proua lõpupoole magama. Tema alaealine poeg tegi oma ema eeskujul järgi. Nii nad mõlemad puhkasid vahetevahel.

Mul tuli meele, et Mozart omal ajal kirjutas ühe uvertüüri, kus esinesid ikka neli takti fortissimo ja neli pianissimo — nii terve uvertüüri jooksul. Oma tuttavale antud seletuse kohaselt ta tegi seda selleks, et vähemalt uvertüüri kestel keegi ei saaks unuda. Nii näeme, et kõigil aegadel ja maadel on võideldud „magajatega“ või nendega, kes ei suuda kaasa luua ja kaasa elada.

Viimasest vaatusest läksid minu naabrid ära, aga just lõpus oli midagi neile, sest eelviimases pildis tuli lavale elus eesel ja viimases terve kaamelite karavan. Kui kahju, et nad sellel õhtul midagi ei saanud!

Nüüd mõni sõna Natsionaalooperi publikust. Piduliku etenduse puhul oli publik eriti esinduslik. Kuid Natsionaalooperi külastajaid ei saa kuidagi võrrelda „Koomilise

Ooperi“ publikuga, kes mõjub asjatundlikuna. Ta oskab plaksutada sääli, kus on hääd ja vaikida, kus ei leidu midagi. Ta vaimustub kergemini, sest et tunneb ära väärtusliku ning usaldab end avaldada.

Natsionaalooperi publik on aga kõhklev ja paistis tuimana. Isegi vana hallipäine autor sai vaid vägagi mõõdukate kiiduavalduste osaliseks. Publik on eliitne välimuselt ning tagasihoidlik avaldumises. Ent Natsionaalooperi kuulajaskondki võib vahel olla see ja vaimustatud. Nimelt juhtus see Thoma „Hamleti“ etendusel, kus nimiosa andis toreda kujuga ja esinemisega mees. Ta sai suurte kiiduavalduste osaliseks, — kahjuks aga ei laulnud mitte eriti hästi.

C. Debussy „Pelleas ja Melisande“ (M. Maeterlinck'i tekstile) „Koomilises Ooperis“ jättis väga hää mulje. Debussy on üldiselt väga õnnestunud tabanud M. Maeterlinck'i teose vaimu. See ooper on kirjutatud suure lihtsusega ja tagasihoidlikkusega, aga just selles leidubki omapärane veetlus ja ilu. Kolm-neli pilti lähevad „moderato“ ja „piano“ et siis kuulsas armu- ning õrnusesteenis anda meeleolulist tõusu. Tundub, et Debussy meelega on hoidnud eelmised pildid äärmiselt tagasihoidlikena järgneva mõjuvuse kasuks. Üldse lõpupoolel on see ooper parem ja oma tipu saavutab ta viimases pildis, kus tundeline väljendus on eriti hää ning kaasa elama panev. Debussy muusikat võiks võrrelda kaugele avarduva tasase lillelise maastikuga. Kui selles maastikus paistab eraldumisi, siis pole need kõrged, jõulised mäed, vaid värvilised tunnete lillelaigud, mis vahel eredalt tõusevad esile ümbrusest.

Debussy juures ei ole suuri muusikalisi tõuse, küll aga suuri tundepuhanguid. Meie ei hakkagi temalt nõudma neid, vaid rõõmustume, et ta on suur oma iselaadis.

Võiks nimetada veel „Lakme“ ettekanne „Koomilises Ooperis“, kus esines selle asutise teine hää tenor M. Louis Arnoult. Tal on ilus lüüriline hää; publik hindab teda väga. Suurte kiiduavalduste osaliseks sai ka M-le Turba-Babier, kes laulis nimi-osa. Kui võrrelda meie lauljaid selles ooperis esinejatega, siis tulemus on õige kasulik meie kunstnikele.

Üldse arvan, et paljud eestlased, kes on külastanud Pariisi ooperit ja leidnud selle olevat vähe „rabava“, sattusid säärasele otsusele meie võrdlevalt kõrge laulutase tõttu.

Pariisi balleti kohta võib ütelda, et see pole eriti hää, kui jällegi mõõdupuuks võtta meie oma.

Lõpuks tahaksin tõmmata mõned paralleelid saksa ja prantsuse moderni ooperimuusika suhtes. Saksa modern ooperimuusika mõjub kuidagi segasena ja ülekuhjatuna. Prantsuse oma aga püüab olla värske, ent ei hülga muusika põhiväärtusi. Kunagi ei lähe ta asjatult segaseks, muusikaline ilu ja loogika jäävad alati ausse. Pigemini ollakse igav, kui minnakse liialdustega varjama muusikalise mõtte puudumist või leidmatust. Avaldatakse muusikaliselt aga mitte mõistuslikult-matemaatiliselt. Püütakse tabada elamuslikku ja tundelist külge. Kunagi ei julgeta tulla täie suuga valetama. Püütakse olla loomulik ja tabada muusikalist tõtt.

„Rahvakoorige“ hinda muudeti

Lauljate Liidu väljaandel ilmub teatavasti perioodiline sari segakoori laule „Rahvakoorige“. Alates käesolevast hooajast on nende väljaandmises mõningaid muudatusi tehtud. Kõigepäält ei ilmu anded enam läbi aasta, iga kuu üks anne, vaid kooride tegevuse hooaja alguses, — sügisel ja päale jõulu, mitu annet korraga. Sellega avaneb kooridel aegsasti võimalus sobivaid laule oma kontsertide kavadeks välja valida.

Muudatus on ette võetud ka nootide hinnas. Põhimõtteks on säetud asjaolu, et komplekti-viisi tervele koorile tellides peaks noot märksa odavam olema kui üksikmüügil. Komplekti alammäär on vähendatud endise 20 eks. päält 15 eksemplarile, kusjuures vähemalt sel arvul noote ostes iga eksemplar maksab 7 senti. Üksikeksemplari hinnaks aga on määratud

30 senti. Kui aga seda nooti sama ostja hiljemalt 6 kuu jooksul tellib ka koorile, siis arvestatakse temale üksikult tutvumiseks ostetud eksemplarid samuti 7 sendiga ja hinnavahest tekkinud ülejääk (s. o. 23 senti) arvestatakse komplekti hinna katteks.

Üksikeksemplari hinna tõstmisega on tahtetud võitlust alustada meie noodiliteratuuri kurjema vaenlasega — isepaljundamisega. Nüüdse hinna juures peaks olema kooridel märksa tulusam muretseda noote tervele koorile, kui osta üks eksemplar ja ise koduselt paljundada.

Sügisese hooaja alguseks ilmus 4 uut annet „Rahvakoore“: nr. 33 — R. Pätsi „Lõbusõit“, nr. 34 — E. Oja „Laulik“ ja R. Pätsi „Mardiipeel“, nr. 35 — A. Karindi „Öölaul“ ja nr. 37 — T. Vettiku „Mis oli see?“. Lähemal ajal ilmub veel neli annet.

EMO segakoori matkalt Ungari laulupeole

Emolasi eesti rahvariideis Budapestis peetud laulupeol.

Kevadhooaja lõpupäevil Estonia Muusika Osakonnale saabus Ungari Lauljate Liidu päakomiteelt kutse osa võtta U. L. Liidu 70. a. tegevuse juubeli tähistamiseks peetavat rahvusvahelisest laulupeost Budapestis 5.—8. aug. 1937. Härra Riigivanema toetusel võimaldus matka teostamine.

Kuna siis koorijuht Verner Nerep viibis veel välismaal õppereisul teatri huvides, saadi ettekandeks valitava kava suhtes andmed postiteel ja koor asus harjutamisele Tiiu Targama juhatusel. Pärast Võidupüha jõudis tagasi ka koorijuht V. Nerep ning siis jätkus pidev ja püsiv harjutustöö päevast päeva, mis kestis peagu kuni ärasõidu hetkeni.

Sama agarusega, kui sõidu kunstilise külje väljatöötamine, toimub tegutsemine ka „tehnilisel alal“.

Pärast kõikide ettevalmistuste tegemist koguneme 31. juulil öisele rongile Tallinna Balti jaama. Raudteevalitsuse lahkkel vastutulekul kasutab koor kahte vagunit, kus igale osavõtjale on varutud magamiskoht. Jaama on kogunenud hulk saatjaid, isiklike tuttavaid ja ka lauljaspere liikmeid, kel mitmesugustel põhjustel pole võimalik sõitu kaasa teha. Eriliselt meeleolu tõstab sõpruskoori Tallinna Meestelaulu Seltsi osavõtt saatmisest.

Reisijuhi, EMO abiesimehe Teofil Tederi kindlakäelisel juhtimisel algab teekond.

Pühapäeval, 1. aug. keskpäeval saabutakse Riiga, kus ootab jaamas rida „Dziesmuvara“ liikmeid. Nende üldisel juhtimisel

siirdutakse linna. „Dziesmuvara“ kodus antakse pidulikult üle sõprusliikmeiks valituile T. Tederile, E. Seeman'ile, R. Bluum'ile, L. Söödile ning M. Uulile liikmemärgid ja -kaardid. Lahkete dziesmuvaralaste lahkumiskiivitel ja vastastikuste tervitustega jätkub sõit lõuna poole.

Sõit kuni Varsavini toimub öösel. Varsavi jaamas tervitab koori Eesti saatkonna nõunik härra Koern sõbrallikude sõnadega. Linnaga tutvunetakse energiliste eesti üliõpilaste Erik Saare ja teiste kaasabil, külastades vaatamisväärsusi, kuni jõuab aeg ringhäälingusse kogunemiseks.

Poola ringhäälingu saatestudio asub kesket linna. Tema avar saatesaal ühes oma väikese poodiumi ja muude säädeldistega jätab väikese kontsertsaali mulje. Järgneb harjutus, pildistamine ja kell 5 p.l. teatab poola raadioonu Estonia Muusika Osakonna esinemisest. Laulud esitatakse hoogsalt, kuigi suur kuumus ja studio sumbutav akustika esialgu mõjuvad võõralt. Studioses on ilmunud päältkuulajate hulka ka Varsavi ülikooli juures tegutsev mag. V. Ernits, kes vestleb ühe ja teise tuttavaga. Pärast esinemist on vaba aeg, mida kasutatakse oma käel linnas liikumiseks.

Järgmisel hommikul on elevus juba varakult rahva liikvele pannud, — algab ju sõit sihtkohta, Budapesti. Pimeduse saabudes jõuame Ungari piiri jaama Szobi, kust veel mõnetunnine sõit lahutab meid Budapestist. Siia ette on jõudnud koori vastuvõttu korraldava büroo esindaja ühes ener-

gilise, koori juure komandeeritud juhiga. Sõiduaega kuni Budapestini kasutatakse informatsiooni hankimiseks. Budapesti jaamas on vastas Ungari Lauljate Liidu esindajad ja ka mõned kohalikud eestlased. Kiiresti väljub koor vaguneist ja koguneb jaama suure ooteruumi, kus teda tervitatakse orkestrihelidega. Tervituskõne peab Ungari Lauljate Liidu esindaja, kellele EMO poolt vastab abiesimees hr. Teder. Pääle mitmeid tervitusi ja pildistamisi juhitakse koor „Rakoczi-marsi“ helidel jaama ees ootavaisse autodesse ja sõidutatakse ühiskortereisse.

Reisukava kohaselt jõudsimme Budapesti 2 päeva varem, et kasutada aega linnaga tutvumiseks, kuna laulupidu tegelikult algas alles 6. augustil.

Järgmisel päeval peetakse harjutus Fr. Liszt'i nimelises Muusika-akadeemia saalis, kus peetakse ka laulupeo-aegne esinemine. Samal päeval on koorijuhil ja reisujuhil nõupidamine Ungari Lauljate Liidu tegelastega.

Ungari laulupidu erines meie Eesti laulupidudest eeskätt juba seega, et üldkoore kui niisuguseid üldse ei olnud. Laulupeo kontserdid olid üksikkooride esinemisel kord kinnises saalis, kord vabas õhus. Kuna pääle Ungari kooride esines ka välismaa koore võrdlemisi rohkelt, siis peeti kontserdid mitmel pool ühel ajal.

Laulupidu algab üldkogumisega linnaparki tööstuspalee esisele väljakule, kus peeti ka lõpupidustus.

EMO äratab tähelepanu juba autodel linna läbistades oma kirevate rahvariietega. Saabunud väljakule rivistutakse, ja rahvuslipu ning Eesti Lauljate Liidu lipu järel sammutakse kogunemispalgale. Saabunud kohale ründab koori pildistajate parv ja filmijad, kusuures pildistatakse nii terviklikult kui ka rühmades.

Kõlab fanfaari heli ja peagi laulavad kõik koorid ühiselt Ungari rahvushümni, millele järgneb Ungari Lauljate Liidu presidendi avakõne. Selle järele esitavad Ungari ühendkoorid laulu, mis kujunenud Ungari teiseks rahvuslauluks. Veel tervitusi mitmetel esindajatelt ja peagi sammub pikk rongikäik orkestri helidel pärgi asetama Tundmatu Sõduri hauale. Saabununa kohale rivistutakse poolkaares ümber mälestussamba, kõlab veelkord ühiselt hümn, mille järele vaikselt asetatakse pärjad ümber sümbolse haura. Pääle teiskordse ühendkooride laulu liigub rongkäik juba esinemise paikadele.

Esimene peokontsert toimus Fr. Liszt'i nimelise Muusika-akadeemia saalis. Kontserdi alguks on saal kuulajaid tulvil ja väline lõunamine kuumus on vallutanud ka ruumi.

Esimesel peokontserdil on ühes poola, saksa ja jugoslaavia kooridega ette nähtud Estonia Muusika Osakonna segakoori esinemine. Meeldivaks üllatuseks on korraldus, et iga välismaise koori esinemise eel kava ungarikeelse teatamise kõrval see üteldakse ka esineva koori rahvuskeeles. EMO ülesastumine kutsub esile määratu aplausi, mis algab juba lavale ilmudes ja pärast esitatud laulude (M. Saare „Laulu mõju“, C. Kreegi „Oles mo heli ennitses“ ja „Sirisege, sirbikesed“ ning M. Härma „Tuljak“) ettekannet otse tormiks muutub, mitte lõppeda tahtes isegi jalutusruumes, säält lauljate läbides. Rohked olid kaasesinejate õnnitlused hääkordamineku puhul.

Pärast kontserti Muusika-akadeemias rutati rivistatuna linnavalitsuse vastuvõtule, kus toimus n-n. serenaad-ettekanne. EMO saavutas täielise menu pianissimos esitatud K. Türrnu lauluga „Talvine õhtu“ ja efektse „Tuljakuga“. Nimetatud esinemistele järgnes õhtusöök, kuhu koori tervitama ilmus juba Eestist tuntud ungari dirigent prof. Viktor Vaszy.

Järgmine, s. o. laulupeo teine päev on samuti tegevusrohke. Hommikul traditsiooniline harjutus, õhtupoolikul esinemine Varosmajor pargis ja õhtul ringhäälingus. Enne vabaõhu esinemist võtab koor osa Ungari Lauljate Liidu pidulikust aktusest Muusika-akadeemia peosaalis. Liidu poolt tervitatakse osavõtvaid koore, välismaiseid vastava rahvuse keeles. Pääle peokõnet ja ajaloolist ülevaadet järgneb tervituste osa, kus Eesti Lauljate Liidu esindajana EMO esimees E. Ruber üle annab Eesti Lauljate Liidu kingitusena nägusa nahkkõites albumi viimase üldlaulupeo ülesvõtete, samuti ka L. Liidu märgi lipuvardasse kinnitamiseks.

Vabaõhu esinemine toimub harilikult ovatsiooniga. Ringhäälingu studios üllatab aga kardetud umbse kuumuse asemel haruldane õhutamisäädeldis, mille tõttu esinemine kujuneb nauditavaks ülesandeks. Ungarikeelsele teatisele järgneb eestikeelne tervitus EMO esimehelt ja selle järele esitab koor Kreegi, Türrnu ja Härma laule.

Laulupeo viimase päeva, pühapäeva, hommikut kasutatakse kirikute külastamiseks, kus on pidulikud jumalateenistused ooperisolistide ja sümfooniaorkestrite kaastegevusel, millistest igaüks juba kujutavad kontserti. Peagi kogunetakse minekuks laulupeo lõpupidustustele linnaparki. Sinna saabumisel on juba kogunenud suur kuulajaskond. Koorid esinevad üksikult kõlakojas, kust lauld edasi antakse suuremalt jaolt häälekõvendajatega, et võimaldada kuulamist ka väljaku kaugemates nurkades. Esinemisi saadab maruline aplaus. Ühele poole kõlakoda on asetatud valges riides kroonikestega ja

Pilte Ungari laulupeolt: vasakul ülalt alla — emolased kogunemas rongikäiguks, EMO juhtkond, emolased Budapesti foonil, ungarlased rahvariides; paremal ülalt alla — Tundmatu Sõduri haul, poola üliõpilaskoor rahvariides, jugoslaavlased rahvariides, emolased rongikäigus; keskel — pärjaneitsid, EMO auhinnad.

ungari rahvusvärvidega kaunistatud näitsikud kuldsete loorberipärgadega ja ungari rahvusvärviliste lintidega, millega hiljem lõputseremoonia ajal pärjatakse kõik lipud. Nende taha reastatakse kooride lipud. Ettekannete lõppedes algab lõputseremoonia. Kõlakoja ette on asetatud laud mälestismärkidega. Laua ümber kaares asetatakse kooride juhid ja esimehed, samuti osavõtivate kooride lipud. Tseremoonia algul „Rakoczi-marsi“ helligelid koorid asetsevad ümber kõlakoja, kusjuures pürskkaevudest algab meelikõitev valgustumäng. Lahkumistervituseks võtab sõna Ungari Lauljate Liidu president, õuenõunik dr. Franz Ripka, kelle sõnad tõlgitakse osavõtivate rahvuste keele. Pärast lahkumissõnu antakse kooridele Ungari Lauljate Liidult mälestisesemed, mis kujutavad hõbevappi vastavate päälkirjadega, samuti ka mitmesuguste asutiste ja isikute poolt pidustusteks määratud mälestisesemed Estonia Muusika Osakond tõi kaasa pääle Ungari Lauljate Liidu mälestusmärgi veel hõbekarika Budapesti linnapäält. Lahkumistseremoonial esinevad kõikide osavõtivate maade kooride esindajad tänutervitusega laulupeo korraldajale, kusjuures eesti koori esindaja avaldab lootust näha hõimlasi meie järgneval suurlaulneol.

Lahkumissõnadele järgnevad käesurved ja õnnitlused. Jälgitakse veel ilutulestikus säntendavaid veejugasid, ning juba kajavad orkestrihelid pargi puistee osas, kus rongikäigus lahkutakse laulupeo väljakult. On lõppenud hõimlaste laulupidu ja seega läheneb lõpp ka Budapestis viibimise kaunitel päevadele.

Lõppakordi moodustab koori omavaheleine koosviibimine laulu saatel ühiskorteri kõlarikall õuel.

Erakordse üllatuse osaliseks saab koor aga enne Ungari piirijaama, Hegyeshalomis. Eestisõbralik kontrollametnik ilmub rongile lilletervitusega ja passikontrolli lõppedes ja-

gab igale osavõtjale mälestusesemeid. Piirijaama Hegyeshalomi jõudes aga on jaam lipuehtes, kusjuures keskel ilutseb Eesti rahvusvärviline trikolor. Jaama kogunenud rahva poolt koor otse külvatakse üle lilledega. Peatuse tõttu koguneb koor rongi ette ja esitab hoogsalt „Tuljaku“, mida kviteeritakse marulise ovatsiooniga. Terve selle pidulikkuse algatajale, hr. Janos Bangole, annetakse EMO rinnamärk.

Pärast pikemat peatust Viinis ja mõnetunnilist viibimist Riias saabutakse Tallinna tagasi ilusate muljetega ja mälestustega.

Ungari lehtede hinnangud:

„Pesti Ujsag“, 8. aug. 1937... Pidulikult kontserdil, kus esinesid kordamisi välismaade ja ungari koorid, saavutas kahtlemata suurima edu Tallinna eesti laulukoor. Koorijuhi Vener Nerepi juhatusel esitas koor kõrgeimal määral kunstipärases ettekandes huvitavaid eesti koorilaulu, milliste seas moodsa eesti helilooja Kreegi kaks geniaalset heliteost äratasid peagu üldist tähelepanu oma suurepärase ülesehitusega.

„Pesti Hirlap“, 7. aug. 1937... Kiiduvalduste tasu puhkes valla publikult, kui ilmus lavale Tallinna Estonia Muusika Osakonna laulukoor. Koori daamid näisid nagu haldjad — muinasjuturaamatuist väljaastunud olevat oma imeluisas ja värviküllaseis, mitmekesiseis rahvariideis. Eesti koori laulukunst ületab kaugelt tavaliste amatöör-kooride üldise taseme. Nende koorijuht Verner Nerep, haruldaselt andekas noor mees, elustab tõsiselt muusikalises vaimus, hiilgava tehnikaga haaravate dünaamiliste ja rütmiliste varjunditega üldist ettekannet...

„Ujsag“, 7. aug. 1937... Kava esimese osa lõpetas Estonia Muusika Osakonna laulukoor Tallinnast. Eestlased laulsid jälle kõik rahvariiteis, nende koorijuht Verner Nerep on silmapaiste muusikamees, mida oli tunda ühises täiuslikult kunstilises ettekandes.

August Nieländer 50-aastane

1. septembril pühitses oma 50-aastast sünnipäeva laulu- ja muusikaõpetaja August Nieländer.

August Nieländer sündis 1. sept. 1887. a. Tartumaal, Vana-Kuuste vallas, metsavahi pojana. Oma esimese muusikalise äratuse sai ta isalt, kes oli ise kirgline pasunamängija. 1904. a. talvel emaga Peterburki sõites, kohtas ta sääl konservatooriumi tolle aegset metsasarve õpetajat prof. Jaan Tamme, kes proovides poisi võimeid, võttis ta esialgu oma klassi maksuta õpilaseks. Hiljem läks Nieländer üle prof. E.

Koppe fagotiklassi, mille 1910. a. lõpetas. Pärast lõpetamist asus ta Tartu 95. Krasnojarski polgu orkestrijuhiks ning keskkoolidesse muusikaõpetajaks. 1912. a. kutsuti ta Tsarskoe Seloosse keiserliku kaardiväe kütipolgu orkestrijuhiks. Aastal 1918 pöördus ta kodumaale tagasi ja asutas Ajutise Valitsuse loaga Tartus muusikakooli.

Praegu tegutseb A. Nieländer laulu- ja muusikaõpetajana Tartu koolides, ühtlasi on ta Eesti Korporatsioonide Liidu meeskoori juht ning Tartu tuletõrje brigaadi orkestrijuht.

Ooper ja kontserdid

Septembris muusikalise hooajaga tehti ainult algust, kuna tavaliselt ettekannete tihenemine toimub alles hiljem. Silmapaistvamatel üritustest tuleks nimetada lavastusi „Tütarlaps Läänest” ja „Suveöö unenägu” — mõlemad esitatud „Estonia” teatris.

G. Puccini ooper „Tütarlaps Läänest” on kirjutatud Ameerika tellimusel. Aine pakub rohkesti romantikat ja sentimentaalsust. Värvet tihti kasutatakse paksult. Lõpp peab mõjuma rahustavalt ning lepitavalt.

Libreto kunstiline väljatöötus pole just eriti silmapaistev. Samutigi tõlge piirdub õieti proosavormiga. Olgu lisatud, et meie lavastuses tekst kasutab üsna tunduvat rütmivabadust.

Ooperi muusikas aga tunneme Puccini meistrisuurst. Ta tabab ja tihendab meeleolusid hästi, teostades seda nii vokaalse osa kui saatva illustreeringu kaudu. Ehituslik struktuur ja orkestreering ilmutavad hääd väljenduslikkust.

Peagu kogu teose käik areneb vabalt vormirakenduses. Endasse keskendatud numbrid ei tule arvesse kuigi suurel määral. Seega siis „Tütarlaps Läänest” pole ooper tavalises mõttes, vaid muusikadraama, kus kujunemine sünnib reaalelule lähendatumalt.

Rohkem kui kusagil mujal Puccini selles teoses märgib partituuri kõne- ja hüüdehäälsusi. Seda omapoolset lubabki mõningal määral enam ooperi ehituslik iselaad. Aga säärased võtted ühtlasi on ka heteraaga mõõgaks. Autor näitab, et ta ise ei usu alati muusikaväljendustesse ning annab seega julgust teistelegi mainitud elulähedustega opereerimiseks. Ometi siin igal juhul tekivad stiili vastuolud: need üksikult heidetud häälsused tunduvad võõrollusena muusika üldises koes.

Lavastus Eino Uuli poolt oli tegelaste liikumiselt ja masside paigutuselt töötatud läbi võrdlemisi hästi. Nagu tema varematest deklareerimistest teame, ta ei hooli palju ooperimängu iselaadist ja vokaalset ilust. Seega siis need ilmuvad etendustel langesid tegelaste endi arvele. Muidugi lavastaja painutab laulusteetilisi reegleid eesl, kus ta tahab saavutada erilist efekti.

See ooper võib ahvatleda ülesurumistele. Mõõdutunne aga on siin suureks edu pandiks. Tänapäeva läbipiitsutatud närvid ei avalda erilist sümpaatiat mürtslikkuse vastu teatris, seepärast viimastel aegadel ründav elulähedus teeks üldse paremini,

kui ta tõmbaks omale selga lavakunstiliisema rüü.

Õnneks „Tütarlaps Läänest” etendati suuremate forsseerimisteta. Mõningaid korrigeerimisi tuleks siiski teha.

Nimiosaline Ida Loo oli laulult väga hääd. Ooperlikkuse raamides ta ka mängis kiidetavalt. Samuti lavaliselt toimis tubli eduga N. Loona dublandina. Tema häälele see partii aga ei sobi just eriliselt nii ulatuse kui tegelase tugeva materjali tõttu. Ometi ta püüdis tähelepanelikult hoida tasakaalu.

K. Viitol ja V. Veigat šeriffina esinesid mõlemad hääde võimetega. Esimene andis osa põhiloomult jõhkramini, teine rohkem väliselt pehmendatud kujul. Kumbki teenis tähelepanu. Ning laulus austati esteetiliselt väärtusi; esmakohaselt võiks seda ütelda V. Veigatist.

P. Hallap on oma pääosas senini esinenud üksinda. Temagi mängib hääde tulemustega. Siiski võiks tüüp olla mehism ning liigutuis kaalukam. Laulust ta ei suuda pakkuda just eriti silmapaistvat, kaldudes tunduvalt fosseerimistesse, kuid koha täidab siiski püüdlilikult.

Väiksemaid ülesandeid sooritasid H. Reisberg, A. Rinne, J. Villard, A. Tamm, K. Grüner, K. Savi (bariton!) jt.

Ooperit juhatas R. Kull. Esietendus mõõdus vajalise tasakaaluga lava ja orkestri vahel ning ilmutas hääd hoogsust. Öhtu teise koosseisuga jäi tagasihoidlikumaks, kuigi ka siin anti kohati väärtuslikke momente.

See tellitud — ja tellimust arvestavgi — ooper võib kujuneda publiku tähelepanu osaliseks, kuid selleks tuleb hoiduda ülepakkumisest ning anda rohkesti ruumi vokaalkunstilisele väljendumisele ja mõjuvale muusikalavastuslikule mängule.

*

„Suveöö unenägu” on hoopis teine maailm. See läbiniste teatrilik teos oma kerge seeditavuse juures ja keskendavama probleemi puudumise kiuste pakub siiski hulga vananematuid elutõdesid. Päälegi huumor teeb asja väga nauditavaks.

Mis puutub „Suveöö unenäo” lavastusse, siis A. Lauter näitab hääd stiilivaistu asja serveerimisel.

F. Mendelssohni illustreeriv muusika on lähedalt kooskõlastatud näidendi sisuga ja tihti väheste vahenditega aitab reljefsemalt tõsta esile lavaliselt tähtsaid momente. Sellest kooskõlast on hoitud kinni ka teose väljatoomise juures. Orkester

Muusikarahvast Narva-Jõesuu plaazil

Muusikategelased, kes just kuhugi maale üksildusse ei pögene, eelistavad kuurortidest näiliselt kõige enam N.-Jõesuud. Siin on avarust ja parkide rahulik-muretut vaikust. Kes tüdineb plaazi virr-varrist, jalutab mööda lõputut randa Meriküla poole, sõidab üle jõe Magerburki, või siis paadiga Vaiksele järvele romantikat otsima.

Alates professoritega ning lõpetades ooperi- ja operetinäitlejatega, suvitas neid siin üle kolmekümne. Pääle selle veel hulk orkestrante Tallinnast ja Tartust: rannas 17-meheline puhkpillide orkester E. Knude juhatusel, Kuurhoones 9-, rannakohvikus 8-meheline, „Capriccios“ trio, ning väiksemateski lokaalides olid omad koosseisud.

Kuidas veetsid meie muusikatuusad oma aega suvel? — küsite muidugi. Kuid ega see polegi nii kerge vastata, sest kes saab siis neil alati sabas käia ja vaadata, mis kõik ära ei tehta. Arvate, et nad seda veel pahakski ei pane, kui aru saavad, et neist kavatsed kirjutada, või veel hullem — sajaja fotot teed!...

Põlisel Narva-Jõesuu suvitajad on kindlasti prof. N. Sternberg, viiulikunstnik A. Pappmehl, dirigent Raimund Kull ja pianist-hellooja prof. Artur Lemba. Esimene neist, oma kõrgele vanusele vaatamata, käis veel hoolega ujumas, kui aga ilm seda vähegi lubas. Viiulikunstnik Pappmehl viibis alati perekonna seltsis rannas, kuid teda võis näha ka õige sageli pojaga tulevat tennisväljakute poolt, vibutades reketid, suveroömud pruunistunud näol. Aga

ega sellepärast veel viiulile armu antud; Kudruküla tänava suvitajad võivad siin vapralt tunnistajateks olla! Keegi isegi arvas kord ilmsüütult, et tal vist magadeski on viul padja all... Prof. Artur Lemba veetis oma suve vaikselt ja tagasihoidlikult. Teda võis näha rannas jalutamasa abikaasaga; nendega seltsis sageli Raimund Kull või Alfred Pappmehl.

Aga mida te arvate Raimund Kullist? Noh, see on juba hoopis isesugusem mees! Päeval võis teda näha jalutamasa sinises rannamantlis, kuid ärge arvake! — mitte iialgi ükski; nii populaarsel mehel on kindlasti kolepalju tuttavaid. Kui aga kella osut sihtis viiele, võisime Raimundit (nagu teda sääl hüüti) silmata Rannakohvikus temperamendikalt tantsimas ranna kaunitaridega ja õhtuti sama häätujuliselt Kuurhoones samal toimingul. Ta olevat nimelt „sportidest“ ainult tantsule truu dust vandanud. Tantsu lõppedes aplodeeris ta oma tavalisel kombel — ainsa kõmiseva käeplak-suga. Kuid nagu dirigendi veri ikka, pani ta hoolega tähele, kuidas orkestrid (kuigi tillukesed) elasid. Nii teadsid ranna puhkpilliorkestri mängijad jutustada, et ta nende „piinapingi“ — kõlakoja kohta kord tähendanud: „See on küll kõige uuem „kõlakoda“, kuid ka kõige uuem...“ (järgneb sapine sõna asja hindamiseks). See oli nimelt ratastel randa aetud puldaniga tuulevari, mille torm ja lained vahel ümber lükkasid.

Dirigentidest oli kohal ka Verner Nerep,

ja lava sulavad stiiliühtlaseks. Saate-muusika oli antud täpsusega ning kunstilise varjundusega. P. P. Lüdigi dirigendi kohal ilmutas hädad muusikalist maitset ja valitses aparaati kindlusega. Nagu tema vähestele praktikavõimalus-tele toetuv arenemine näitab, töötab ta kujuneda silmapaistvaks juhiks lavaorkestri puldil.

Solistina esines L. Rebane, lauldes neljandas pildis oma osa hää vokaalse täitmise ja vastava meeleoluga. Naiskoor esines täpselt ning painduvalt.

„Suveöö unenäo“ juure F. Mendelssohn on kirjutanud üle tosinna sisenumbriga ja kontserdikavade kaudu õige populaarseks kujunenud värvika uvertüüri,

Kokkuvõttes W. Shakespeare'i „Suveöö

unenägu, on meil üks paremaid lavastusi, mida võib soovitada igale teatrisõbrale.

*

Hooaja avakontserdi andis „Estonias“ norra meeskoor „A'Cappella“ dirigent Johannes Berg-Hansen'i juhatusel. Koor saabus siia ringmatkal Soome kaudu, TMS-i küllalisena. „A'Cappella“ esines puhtal kujul vokaalkontserdiga ja laulis 29-mehelises koosseisus. See arv on tegelikult väike ning tundus ka sellisena. Muidu hääleline külg osutus sümpaatseks; bassid osutusid paremateks tenoritest. Kõige tähelepandavam esinemises oli tõlgitsuslik külg. Laulud anti hää distsipliiniga ja peenelt varjundatud käsitlusega. Eeskava valimik oli sisukas. Solistina esines koori kõrval bariton Thor Waitz.

Ed. Visnapuu.

Muusikarahvast Narva-Jõesuus

Ülal vasakult paremale — E. Vörk pildistamas, R. Kursk, M. Taras ja K. Shypris pingil, R. Kull ja A. Lemba abikaasaga jalutamas; vasakul keskel — N.-Jõesuu „kõlakoda“; all vasakult paremale — A. Pappmehl, N. Sternberg ja V. Nerep.

äsja saabunud välismaalt, kus viibis enda kunsti täiendamisel. Teda võis kohata rannas ikka tütrekesega koos. Üldse näis ta olevat alati murelikult mõttes ega võtnud vist kuigi intensiivselt osa supelmõnudest. Jutlemisel selgus ka, et puhkeaeq tal liialt napiks jäänud. Hooaja üha lähenedes tuleb jällegi alustada väsitavat tööd teatris. „Estonia“ repetiitoritest oli siin suvitamas ainult Kasimir Shypris. Heliloojatest vilksatas lühemat aega siin-sää! Enn Vörk, kes sihtis vahel fotoaparaadiga, võttis päikesevanne ja suples suure mõnuga. Muusikaarvustajate perest peatas läbisõidul veel V. Leemets, kes maaelu ei tahtnud vahetada kuurordi elevuse vastu ja põgenes kiiresti. Lauljate Liidu tegelasist oli EMO esimeest E. Ruberit näha õrnemasoo esindajatega rannas kõndimas iga päev. Konservatooriumi õppejõududest suvitasid pääle eespool mainitute veel laulpedagoog pr. Hellat-Lemba ja A. Krull. Neist A. Krull oma lauljatarist abikaasaga eelistas Meriküla poolset rannaosa, kus suvitamine oli rahulikum ning mitte nii kuurordilik. Ent

neidki kiskus vahel õhtuti randa „muusikale“, et jutelda tuttavatega ja saata ära loojuvat päikest. Tallinna laulupedagoogidest oli siin ka Tenno Vironi abikaasaga, kes eelistas samuti vaiksemaid nurki Smetskes, ilmudes harva rahvamurru hulka. Ta ei läbenud kuumal suvelgi puhata ning andis laulutunde ja oli meeskoori häälesäädjaks Narvas. Ka on ta töötanud uue raamatu väljaandmise kallal laulpedagoogika alalt, nagu jutustas.

„Ma oleksin pidanud ikka „La donna“ otsa andma“, ütles M. Tarase viieaastane tütar, kui ta Kuurhoones laste kella-viie-teel rahvalaulukesega esinedes ei saanud nii suurt aplausi nagu isa, kes õhtul samas majas, lauldes aaria „La donna è mobile“ ooper „Rigolettost“, sai alati tormilise aplausi. Väike Ruuta tunneb nimelt pääle rahvalaulukeste ka mõned operiariate meloodiad pääst, mida isaga koos laulda armastab. Kuu aja jooksul võis N.-Jõesuu suvitajaskond kuulata M. Tarase laulu.

Tartu muusika-eliit oli esitatud tenor R.

Suitsev Siinai ja laulev Toompää

Vana ja sünge Toomkiriku taga ülal Toompääl asub madal ühekordne maja. Ka see on vana ja sünge, nagu kõik majad Toompääl. Sinna sisse astudes aga leiate eest vilka ja noorusrõõmsa toimetamise.

Siin töötab Kirikumuusika Sekretariaat, asutis, milline jagab vaimuvalgust umbes 100 kirikukoorige ja paneb laulma mitukümmend tuhat koguduseliiget.

Kõigepealt tervitab teid siin vanahärra Siiak, kirikumuusika sekretär ja Toomkoguduse köster. Ta vaatab teid lõbusalt üle oma köstriprillide ja teile kätt andes paneb sulle suhu. Ning kui vähegi võimalik, siis nõokab kohe mõnusalt. Kui aga talle kõvasti vastata tahate, siis hoiatab ette, et siin vanduda ei tohi, — paik on kiriklik!

Siis astute järgmise tuppa, kus teid vastu võtab mees, kes vanahärra Siiakule sobiks parajasti pojaks. Juba soeng ütleb, et see mees on kutseline muusik ja helilooja. Tegemist on teil siin kirikumuusika teadusliku sekretäriaga, Piiskopliku Toomkiriku pääorganistiga, sama kiriku esimese koorijuhiga ja heliloojaga J. Hiob'iga.

See on mees, keda otsisimegi, et temalt teada saada, kuidas ta Siinai suitsema kavatseb panna. Asi seisab nimelt tema oratooriumis „Suitsev Siinai“, mis 8. oktoobril s. a. „Estonia“ kontsertsaalis esiettekandele tuleb.

Nii! See on jutt, mis intiimseks võib minna, seepärast pannakse uks kinni. Kes seda papa Siiakut teab, millise paraja pirmi ta pihitimiste sekka võib panna!

„Mina olen seesmiselt öieti revolutsionäär!“ ütleb härra J. Hiob. Ja see kajastub ka „Suitseva Siinai“ sisuselgituses, kus muuseas mainitakse: „Oratooriumi muusika on väga jõuline. Võiks ütelda, terve helitöö osutub vaid üheks terveks muusikaliseks lahingupildiks. Sentimentaalsed ja nukrad meeled on autor hoopis kõrvale jättnud.“

Aine on endastmõistetavalt piiblist võetud ja käsitleb israeliitide Egiptusest põgenemist, Moosese käskude jagamist välgu ja pikse mürina saatel, rahva ümberkasvamist rännuaastail, siis tantsimist kuldvasika ümber ning suure prohveti päästvat ja karistavat tegevust.

Kuid see ainetik on vaid raamiks. Autor on siin sümboolselt meie eneste, Eesti vabadusvõitlust kujutanud! Ta märgib selle kohta oma sisuselgituses: „Autori vaade siinkohal Eesti vaimlisele ja füüsilisele vabadusvõitlusele on niivõrd sügav, et ta seob selle usuga ja igavikuga, s. o. piibli ainetega.“

Nii siis usk ja patriotism kõige lähemas seoses. Väga ajakohane!

Jätame siinkohal „Suitseva Siinai“ veidi kõrvale ja märgime üht väga olulist asjaolu selle noore autori tutvustamisel: ta kirjutab ooperit „1905“. Nii siis: revolutsioon mäss, vabaduspüüded, sotsiaalne rahulolematuse! Ooperi pääkujuks on Bernhard Laipman, tuntud Bernhard Riives Aino Kallase jutustusest, — mees kes ihu- nuhtluse asemel valis mahalaskmise. Härra Hiob on kõigi materjalidega põhjalikult

Jõksi isikus, keda aga rannas peagu ei nähtudki. Ta elas rohkem jõel õngekorki ujutades. Muide „samasugust elu“ elas ka A. Rinne, kel see olevat juba „krooniline haigus“. Siiski sai ta kord selle tükiga hakkama, et andis kontserdi (koos A. Pappmeh'iga) „Capriccio“ saalis. Muuseas tuleb Rinnet pidada põlisemaks N.-Jõesuu pärismaalaseks, kuigi ta vanaduselt just pollegi nii „põline“.

Üldse muusikainimestest moodustasid lauljad kaalukama kaadri suvitajasperes. Nii tuli mõneks ajaks N.-Jõesuu ka meie värske Viini võistluste medalimees E. Karisoo, kes tegi siin kohe omad seigad. Katsus ka kalastada, aga ega see siis nii lihtne polnud kui laulmine, sest mine sa tea, kuidas neid päriskalu säääl vee all mee litada... Ka meie vägev bass J. Rein tam koos bassilaulja Filippov'iga uurisid

Vaiksejärve kenamaid kolkaid ja mõnulesid sinne päikese all, kuid „lasksid“ endal hää olla ka Kuurhoone laevalguse all ja kurtsid siis äraminnes, et puhkus kuurordis olevat siiski raskemaid töid.

Lauljatest veel H. Sutt esines Kuurhoones mõnda aega, kuna tenor H. Maldre suvitas täit puhkust nautides. Samuti peatus N.-Jõesuu F. Juhandi. Naislauljaid ooperist ja operetist vilksatas plaazil lõbusas meeolus õige rohkesti, nimetagem: O. Lundi, T. Krooni, H. Arenit, A. Müüri, A. Ilvest, R. Reinikut, S. Lotti, kuna „Estonia“ vastne primadonna G. Murre istus alati veidi mõttes ja nukra ilmega, vaadates kirevat rannaelu.

Nüüd käib töö teatrites, helikunstnikud valmistuvad kontsertide vastu, ja jäänud on vaid ilus mälestus suvest...

R. K.

tutvunud ja selle järele ise omale libreto koostanud. Kuid ta ei kavatsenud enne üksik-asjalisele muusikalisele tööle asuda, kui teatrimed libreto on läbi vaadanud ja oma sõna selle kohta ütelnud. Muidugi on muusikat juba skitseeritud ja läbi mõeldud.

Ka „Suitsev Siinai“ teksti on helilooja ise koostanud, päämiselt piibli tsitaatidest. Seetõttu on tekst proosas, mitte seotud kõnes. Teos on oma 450 lehekülge partituuris ja valminud paari aasta jooksul. Ette kantakse, nagu mainitud, 8. oktoobril „Estonia“, kontsertsaalis Piiskopliku Toomkiriku segakori „Cantate Domino“ 150 laulja poolt U. Topman'i juhatusel, H. Lepnurmee kaasmänguga orelil ning Riigi Ringhäälingu ja „Estonia“ sümfooniaorkestrite saatel; koormeistriteks Ed. Arro ja autor, solistid pr. Lund, K. Ots ja K. Viitol. Nagu siit nähtub on oratooriumi ettekandele rakendatud aiva neli nooremat kirikumuusikut ning asi töötab kujuneda väga hoogsaks ja suurejooneliseks. Kunstilise külje eest vastutaja ja tasakaalustaja aga on prof. A. Topman.

Õpitud on teost juba aprillikuust saadik. Esialgu pidi tulema ka meeskoorile üks partii, kuid see osutus raskeks ning hiljem autor jaotas selle partii orkestri ja segakoori vahel. Muide, orkestrile on antud võimalikult iseseisev osa, nii et oratoorium võiks olla ka sümfoonia kooriga.

Autoril ei ole see esimene suurem asi. Varemalt on kirjutatud kantaadid „Jessaia kuulutamine“, „Päästja“, „Lunastav Issand“ ja isamaaline „Laul kodule“. Viimane on äsja alles valminud.

Ja kui me nüüd lisame siia juure veel operi „1905“, siis oleme veendunud, et J. Hiobis peitub väga produktiivne and. Kuid pääleselle jätkub teda veel Kirikumuusika Sekretariaadi tööle, kirikusse organistiks ja koorijuhiks.

Parajasti tuleb sisse härra H. Lepnurm, meie noorema põlve paremaid organiste.

Ta tahab kiriku võtit saada, et prl. H. Betlem'aga orel juure harjutama minna. Nimitelt on ettevalmistamisel raadio tarvis kirikumuusika õhtu, milliseid nüüd Kirikumuusika Sekretariaat korraldab.

Kasutame juhust, et Toomkirikut lähemalt vaadata. Kiriku ukse kõrval asub kaks valget kullaga garmeeritud ingliskuju, katkised pasunad käes. Need olevat vanaasti orel kõrval seisnud ja kui orel teatavaid trompeti signaale hakanud mängima, siis tõstnud nad pasunad automaatselt suu juure.

„Need laseme orel juure tagasi viia!“ arutleb Hiob.

Kirikus võtab meid aga vali kompsimine ja kolistamine vastu. Ülal rõdul käib kibe ümberehitus: särgiväel töömehed, suitsud suus, tõstavad orelil mängupulti teisele kohale ja laiendavad laulukoori podiumi. Kuhu muidu see 150-liikmeline „Cantate Domino“ ära mahuks!

Siis palutakse neid veidi pausi pidada ning tasane orelimäng sujub üle vana-vana, hämara ja müstilise kiriku. Sellele lisanud mahe sopranihääli. Muusika saatel kõnnime kirikus ringi ja loeme vanu hauakirju. On ju Toomkirik õieti kalmistu, kus puhkab arvukalt vanade ülikute jäämeid. Seintelt vaatavad vanad suured aadlivapid, samas ripuvad vanad närtsinud lahinglipud. Endiste ülikute eraloovid seisavad tühjalt ja lukustatult, — sinna ei pääse keegi sisse.

Tahtmatult meenub endine aeg, — mil Toomkirik oli veel Eestimaa aadli pühakoda. Ning tahtmatult haarab sind tunne aja ja uhkuse kaduvikust. Kõik vananeb, kaob ja asendub uue, noore ja elujõulisega.

Katsume siit fotot teha. Kuid sest ei tule vist palju välja, sest liiga hämar on ja magneesiumi ei ole kaasas.

„Pole viga! Varsti paneme rõdu kohta lakke suure tulekirja „Cantate Domino“, tugevad värvilised elektripirnid, küll siis saate siit toreid pildi!“ ütleb härra J. Hiob.

E. L.

Mitmesugust

trompetistina, siis metsasarvemängijana. Alates 1917. a. tegutseb ta püsivalt „Estonia“ teatri- ning sümfooniaorkestris metsasarvesolistina. Töötades teatri juures, jätkab A. Tsvetkov ühtlasi õpinguid ning lõpetab 1926. a. Tallinna konservatooriumi metsasarveklassi prof. A. Tamme juures.

Kõrvuti otsese kutsetööga teatris juubilaril jätkub indu ja energiat ka mujale.

A. Tsvetkov 50-aastane.

1. IX 37 pühitses muusikamees A. Tsvetkov oma 50. sünnipäeva. Sündinud Peterburgis, ta siirdus 15-aastase noormehena Eestisse, Tallinna, astudes Dvinski põlgu muusikakooli, milles omandas nii muusikalise kui ka üldise põhihariduse.

Kutsemuusika vastutuserikale tööpõlvele asus A. Tsvetkov juba 1909. a. Alul

A. TSVETKOV.

Nii juhatab ta juba üle 10 aasta Tallinna tuletõrje brigaadi puhkpillide orkestrit, pääle selle on ta Tallinna vene gümnaasiumi orkestrijuht.

Soovime töökale muusikule edaspidigi helget tööroõmu. **V. Leemets.**

Korraldatakse instrueerimiskursused puhkpilliorkestrite juhtidele.

9. ja 10. oktoobril korraldatakse Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsiooni poolt instrueerimiskursused neile puhkpilliorkestrite juhtidele, kelle orkestrid XI üldlaulupeost osa võtavad. Kursustel käsitletakse XI üldlaulupeo kavas olevaid puhkpillikoorida helindeid, nende õppimist ja ettekannet. Kursused toimuvad Tallinna konservatooriumi saalis ja algavad laupäeval, 9. oktoobril kell 6 p. l., pühapäeval, 10. oktoobril kell 9 hommikul. Kursustele sõitjatele raudteel prii sõidu saamiseks on palvega teedeministeeriumi poole pöördunud.

Lauljate Liidu Tartumaa osakond likvideerib 1935. a. laulupeo võlad. Riigihoidja määras toetust kr. 2000.

Teatavasti ebaõnnestus Tartumaa 1935. a. korraldatud 3. laulupidu suure vihma tagajärjel täielikult ja tekitas puudujäägi, mis ületas 4000 kr. Puudujäägi katmiseks kor-

raldati sama aasta 4. septembril laulupidu teiskordselt. See laulupidu kattis oma korraldamiskulud ligemale 1500 krooni summas ja eelmise laulupeo puudujääki umbes 2000 krooni. Sügisese aja pärast osutus osavõtt vähemaks, kui loodeti, sest samal ajal peeti ka Tartu näitust, mis tõmbas ära suure hulga rahvast. Lõpupuudujääk moodustas ikkagi kr. 2072, kusjuures oli ära kulutatud veel kassasolev raha kr. 468, seega üldine laulupeo puudujääk kr. 2540.

Puudujäägi katmiseks toetusemääramise palvega pöördus laulupeo toimkond härra Riigihoidja poole, kes palvele lahkelt vastu tuli ja puudujäägi katmiseks määras 2000 krooni.

Prof. Artur Kapi nimelise muusikahooaja avakontsert.

Teatavasti pühitseb meie teenekas helilooja ning muusikapedagoog professor Artur Kapp 28. II 1938 oma kuuekümne-aastase sünnipäeva juubelit. Sel puhul Eesti Akadeemilise Helikunstrike Seltsi algatusel kokkukutsutud komitee, millest võttis osa esindajaid kõigist tähtsamaist muusikaorganisatsioonidest, otsustas kuulutada välja järgneva 1937/38 hooaja professor Artur Kapi nimeliseks muusikahooajaks. Selle pidulik avamine sünnib pühapäeval, 3. oktoobril s. a. kell 8 õhtul „Estonia“ Sinises Saalis, kontserdiga A. Kapi heliteostest. Avakõnega esineb korraldava komitee esimees dir. prof. Juhan Aavik. Muusikalises osas kantakse ette prof. A. Kapi orelikontsert orkestriga, orelitokaat, trio viiulile, čellole ja orelile, viiulisoolo „Viimne piht“ ning soololaule. Kaastegevad on pr. Olga Lund (metsosopran), hrad Hugo Lepnurm (elektriorel), Rudolf Palm (viul) ja Riigi Ringhäälingu suurendatud sümfooniaorkester hra Raimund Kulli juhatusel. Kontsert antakse üle ka raadio teel.

Järgmise kontserdina prof. Artur Kapi nimelises muusikahooajas tuleb ettekandele A. Kapi õpilase Johannes Hiobi oratoorium „Suitsev Siinal“ laupäeval, 8. oktoobril „Estonia“ Kontsertsaalis.

Tallinna ühendatud orkestrite kontsert D. O. Wirkhausi 100-aastase sünnipäeva puhul.

1. oktoobril s. a. täitub 100 aastat meie puhkpillimuusika isa ja suure rahvuslase D. O. Wirkhausi sünnist. Seda päeva tähistab Lauljate Liidu Puhkpillimuusika Sektsioon kontsertaktusega 10. oktoobril kell 12 päeval „Estonia“ kontsertsaalis. Esineb Tallinna ühendorkester umbes 200 mängijaga teen. dirigendi ja XI üldlaulupeo üldjuhi R. Kulli juhatusel — XI üld-

lalupeo kavaga. D. O. Wirkhaus'i mälestamiseks esineb eriorkester selles pillide koosseisus, mis aastakümnete eest Wirkhaus'i orkestris oli tarvitusel. See orkester esineb tollaegses riietuses — vammustes ja säarsaabastes, kandes ette tollaegsest repertuaarist mõned helinid. Juhatas D. O. Wirkhaus'i poeg A. Wirkhaus, kes teatavasti töötab Tartus muusikaõpetajana ja orkestrijuhina. Selles orkestris esinevad vanaaegsed pillid, milliseid tänapäeval ei tunnegi, n.-n. ofikleid, bügelhorn, alttromboonid jne. Kõnega D. O. Wirkhaus'i üle esineb A. Üksip.

Ümberkorraldusi Tallinna konservatooriumis.

Tallinna konservatooriumis on praegu käimas mõningad uuendamised. Nii on ümberkorraldusel orel- ja kirikumuusika eriala. Orelklassi õppekursuse kestus oli seniajani 6-aastane, selle lõpetajad asusid tööle organistidena ja koorijuhtidena. Nüüd on aga kavatsus ümber korraldada õppetööd vastavalt tegeliku elu nõuetele. Nendel, kes soovivad tööle asuda organistidena ja koorijuhtidena (mitte orelivirtuoosidena), on võimalus lõpetada erikursus 3 aastaga, saades praktilise organist-koorijuhi tunnistuse.

Erikursuse õppekavas on ette nähtud vastav orel- ja klaverimängu oskus, teooria, koorilaulu õpetamine, juhatamine, häälesäade, kirikumuusika ajalugu j.m.

Orelivirtuooside õppekursus jääb aga endiseks.

Veel on päevakorras koolimuusika õpetajate klassi avamine, mis varemalt töötas Tall. konservatooriumi juures, konservatooriumi riigistamisel jäi aga avamata. Klassi kursuse kestus oleks kahe-aastane. Õppekavas on ette nähtud koolide muusikaõpetajate ja koolikoori- ning orkestrijuhitidele vajalik pilide tundmine, pedagoogika, koolilaulu meetoodika jne.

Uus õppejõud Tartu kõrgemas muusikakoolis.

Möödunud kevadel lõpetas Budapesti muusikaakadeemia noor čellokunstnik Tõnis Kuusna (endise nimega Erich Kuntler), kes hiljuti valiti Tartu Kõrgema Muusikakooli õppejõuks oma erialal.

Oodatavaid kontserte „Estonias“.

2. okt. — klaverikunstnik Imre Ungar'i kontsert.
3. okt. — Tenno Vironi juubelkontsert.
8. okt. — sümfooniakontsertide sarjas Hiobi oratoorium „Suitsev Siinai“.
10. okt. — viiulikunstnik Imre Tsimbalisti kontsert.

22. ja 24. okt. 13-aastase viiulivirtuoosi Ida Haendeli kontsert.
26. okt. — flötist Lambros Callimahose kontsert.
28. okt. — Alma Habliksi laulukontsert.

Mida pakub raadio huvitavat sügishooaja ajal.

26. sept. kell 19.00 pool tundi prantsuse helilooja Albert Roussel'i mälestamiseks. 27. sept. kell 20.05 W. Mühlen mängib elektri-orelil Bach'i, Dvořak'it j. t.; kell 21.05 katkendid Verdi ooperest (heliplaatidelt, solistid). 28. sept. kell 21.10 Grieg'i helitöid, kell 22.15 Drigo ballettmuusikat — ringhäälingu ork. 29. sept. kell 18.30 eesti helitööde kontsert — ringh. ork. 30. sept. kell 20.05 eesti heliloojate sügislaule — solist L. Alder; kell 21.10 ringhäälingu orkestri sümfooniakontsert, kavas: Bizet' süit „Room“ ja Paganini viiulikontsert H-duur — solist prof. Brückner. 1. okt. kell 21.35 eesti puhkpilli-muusika isa David Otto Wirkhaus'i 100. sünnipäev. Kavas: Ed. Visnapuu kõne ja Kalevi Malevkonna Puhkpille orkestri ettekandeid. 2. okt. kell 20.05 Artur Lemba soololaule. 3. okt. kell 20.05 Artur Kapi helitööde kontsert „Estonia“ Sinisest Saalist. (Kapi-aasta esimene kontsert). Kaastegevad ringhäälingu orkester ning solistid Olga Lund (sopr.) ja H. Lepnurm (orel). Kavas Kapi orelikontsert orkestri saatel. 4. okt. ooper heliplaatidelt, 5. okt. Chopini kontserdi ülekanne Varssavist. 8. okt. kell 20.05 Hiobi oratooriumi „Suitsev Siinai“ ülekanne „Estonia“ kontsertsaalist. 18. okt. Itaalia Euroopa-kontserdi ülekanne.

Helikunstnik F. Holm,

meie ringhäälingu diktor, ühtlasi muusikaliste saatekavade koostaja, sooritas mõnenädalase õppematka Itaaliasse, kus tutvus Itaalia kõigi ringhäälingusaatjate üldise tööga ning eriti muusikaliste saatekavade koostamise ja läbiviimise küsimustega. Härra Holm on teinud mõnegi huvitava tähelepaneku ja saanud uusi mõtteid, mida arvab võivat kasutada ka meie ringhäälingus.

Lauluvõistlus 7. rügemendis.

28. augustil korraldati Petseri Lõunalaagris 7. jal. rügemendi kompaniide vaheline rivilaulude võistlus rügemendiülema auhinnale. Võistlus oli korraldatud rivilaulu taseme tõstmiseks, mis — nagu rügemendiülema oma lõpusõnas tähendas — tõepoolest iga aastaga paraneb ning millega juba peagu täiesti rahul võib olla.

Võistlevatel laulurühmadel tuli laulda esiteks sundlaul „Õnne, Eesti rand ja saared“, teiseks „Küll mitu maad on taeva all“ või „Eesti, mu armas kallis kodumaa“, ning kolmandaks üks laul vabal valikul. Võitjaks tuli paaritunnilise laulmise järele 4-s kompanii, kes laulis isegi kolmel häälel, ühtlasi omandas seega rügemendiülema jäävalt rändava auhinna.

Kirikumuusika kontsert Rāpinas.

Möödunud suvel on Rāpinas rōõmustavalt korraldatud kirikukontserte helilooja-organist H. Kännu poolt, millistest viimane toimus 29. augustil, jättes vägagi häa mälestuse. Kavasa oli seekord H. Kännu, J. S. Bach'i, S. Rahmaninov'i ja B. Godard'i helitōōd, milledest eriti jätsid ettekandelt mõjuva mulje Godard'i „Berceuse“ čellole, Rahmaninov'i „Prelüüd cis-moll“ orelile ning H. Kännu „Kristus“. Huvitavaks osaks kontserdil kujunes H. Kännu referaat, milles referent valgustas kirikulaulu ajalooist arengut. Kontsert jättis üldiselt vägagi sügava ja meeldiva mulje.

Üle veerandsaja aasta laulukooris.

4. septembril pidas Viljandi „Koidu“ segakoor pääle suvevaheaga oma esimese koosoleku, mis kujunes väga pidulikuks. Koosolekul toimus koori vanade veteraanide austamine. „Koidu“ kooris on kolm lauljat, kes sääl laulnud juba rohkem kui veerandsada aastat. Nimelt on kooris laulnud juba 30 aastat hr. J. Riisen ning 25 aastat hrad H. Raudsepp ja H. Kasser. Selle ülipiduliku tähtpäeva puhul valiti kõik kolm „Koidu“ koori eluaegseiks liikmeiks ning seltsi esimees andis neile üle vastavad diplomid. Ühtlasi kingiti igale juubilarile kuld pärjas seltsi teenetemärk. Lõpuks tervitasid lauljad vanu lauluveteraane ühise tervituslauluga.

Lāti laul Viljandis.

Viljandi kontserthooaja avas 11. sept. Viljandi Helikunsti Selts „Koidu“ saalis rahvusvahelise kontserdiga. Kontserdi tegid rahvusvaheliseks Lātist küllasōitnud Vōnnu kuurordi komitee laulumehed. Lātlaste esi-

nemine Viljandis polnud esmakordne, kuna sama koor esines ka viimasel Sakalamaa laulupeol, nii siis olid juba tihedad sõprus-sidened varem loodud.

Kontsert, mis toimus tihedalt täidetud saali ees, algas vastastikuste tervitustega Viljandi Helikunsti Seltsi meeskoori ja lāti laulusōprade vahel, kusjuures kumbki koor naabri lauluvendadele annetas oma rahvusvärvides laualipukese. Ühtlasi viljandlaste meeskoor laulis külaliste auks Lāti hūmni, mille järele algas kontsertosa. Viljandi Helikunsti Selts kontserdi esimeses jaos esitas viis laulu, millest paremini kordalāinuks võis lugeda K. Tūrnpu „Priiuse hommikul“, mis ka saalilt teenitult sai vägevama aplausi. Üldse esines koor hoogsalt, suutes haarata kuulajaid, kes ei olnud kitsid kiiduvärvidega, nõudes kordamisi.

Vōnnu kuurordi komitee meeskoor K. Schmits'i juhatusel esines ajanōuetele kohandatud lāti rahvusriietes.

Koor, 36-liikmelises koosseisus, esines hästi, olles kõlaliselt haruldaselt ühtlane, tubli hāālematerjaliga ning tore da ettekan-dega. Publiku tormilisel soovil ei pääsnud lātlased ainult kõigi oma kuue laulu kordamisega, vaid pidid isegi lisapalu andma, esitades siin meeldiva ūllatusena M. Lūdig'i „Mānni“ eesti keeles, mida ka loomulikult tuli korrata. Kontserdi lõpuosa taitis viljandlaste meeskoor koos orkestriga, esitades „Hōimlaste laulud“ P. Ardna operetist „Iga-vene legend“.

Eesti laul Riia rannas.

29. augustil esines meie õōbik pr. Ida Loo juba teiskordselt sama kuu jaoksul Riia rannas peetud suurel sūmfooniakontserdil juba rahvusvahelise publiku ees. Edu oli loomulikult hiilgav, nagu tavaliselt see pr. Lool kõikjal on, ning kelle suhtes see juba enesestmōistetavaks kujunenud. Seekord aga üksikute laulude järele aplausid ūldse ei tahtnud lõppeda, kestes kuni kümme minutit või enamgi.

Enrico Carusole

pūstitatakse, ameerika itaallaste algatusel, tōenäoliselt juba lähemas tulevikus, aksammas sūnnilinnas, Naapolis.

Materjalide kasutamine allikat nimetamata on keelatud.

Togev ja vastutav toimetaja

EDUARD VISNAPUU

Toimistuse kolleegium:

prof. J. AAVIK, prof. TH. LEMBA.

A. OINAS, R. PÄTS, prof. J. VAKS.

Väljaandja Eesti Lauljate Liit, Tallinn. Lai 7, telefon 431-82.

*Parim noodivara
segakooridele on*

RAHVAKOORID

seni ilmunud:

<p>2. M. Saar: „Tihasemäng“.</p> <p>3/4. R. Päts: „Tervitus soome hõimudele“.</p> <p>5. J. Aavik: „Emake“ ja „Igapene mälestus“.</p> <p>6. J. Jürgenson: „Igatsus“.
M. Saar: „Laulu aeg“.</p> <p>7. J. Saarniit: „Kõrs kahiseb“.</p> <p>8. M. Lüdig: „Palvetund looduses“.</p> <p>9/10. M. Saar: „Tulesüütajale“ ja
M. Lüdig: „Põlismetsa järve“.</p> <p>11. T. Vettik: „Hõiskame kooris“.</p> <p>12. M. Lüdig: „Kits ja hunt“.</p> <p>13. J. Aavik: „Postimees“.</p> <p>14. M. Lüdig: „Õhtul“.</p> <p>15. M. Saar: „Üle vee“.</p> <p>16. M. Lüdig: „Naabrikülas“.</p> <p>17. R. Tobias: „Meil aiaäärne“,
A. Lemba: „Isamaa laul“.</p> <p>18. M. Lüdig: „Nõmm“,
J. Jürgenson: „Mitte asjata“.</p> <p>19. M. Lüdig: „Mets“.</p> <p>20. H. Känd: „Muredemaa“.</p> <p>21. M. Saar: „Mardipeol“,
G. Ernesaks: „Merel“.</p> <p>22. T. Vettik: „Pää langend sul
käte na'ale“.
M. Lüdig: „Lehed lang'sid“.</p> | <p>23. E. Oja: „Kangakudumise laul“.</p> <p>24. E. Tubin: „Igatsus“.
A. Karindi: „Emakene“.</p> <p>25. J. Aavik: „Tervitus kodule“.
E. Aav: „Nooruseaeg“.</p> <p>26. T. Vettik: „Krüsanteem“ ja
„Laul sinisilmale“.</p> <p>27. M. Saar: „Eesti seisab nagu
kalju“ ja „Langenute mälestu-
seks“.</p> <p>28. A. Vedro: „Kutse jõuluõhtusse“.</p> <p>29. J. Simm: „Laul kodumaale“.
V. Kapp: „Sa tulid“.
R. Heinmets: „Tänu“.</p> <p>30. M. Lüdig: „Kui tume veel
kauaks“.</p> <p>31. E. Kapp: „Peiu laul“.</p> <p>32. R. Päts: „Jaan läeb jaanitulele“.</p> <p>33. R. Päts: „Lõbusõit“.</p> <p>34. E. Oja: „Laulik“ ja
R. Päts: „Mardipeol“.</p> <p>35. A. Karindi: „Õõlaul“.</p> <p>37. T. Vettik: „Mis oli see?“.</p> |
|---|---|

Hind L. Liidu liikmeile: vähemalt 15
eks. ostes à 7 senti, üksikeks. 30 senti
(vähemalt 6 kuu jooksul koorile 15
eks. tellides ka üksikeks. 7 senti), —
teistele à 30 senti eks. arvule vaatamata.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus, Tallinn Lai 7

PAUL INDRA

(end. Pressnikoff)

Kontsert, saade, tun-
nid, klaver ja orel.
Tallinnas ja väljaspool.

Tallinn. Rulkoviuse 26-10
Telefon 426-20.

AUGUST PERMANN

O-ü. „Esto-Muusika“ ja Tallinna
Konservatooriumi klaverimeister
ja -häälestaja.

Tallinn, Vambola tän. 8—15, telef. 453-26.

Uudised meeskoorile!

Ilmusid XI üldlaulupeo kavas olevad laulud:

„Eesti Meeslaulu“ anded

nr. 26 — A. Läte: „Kostke laulud“.

nr. 27 — K. Tärnpu: „Valvur“.

nr. 28 — A. Kapp: „Mu süda“.

V. Nerep: „Mehed“.

nr. 29 — R. Tobias: „Õõtsuv meri“.

G. Ernesaks: „Hakkame, mehed, minema!“

Ande hind: L. Liidu liikmeile 10 senti, teistele 15 senti.

Eesti Lauljate Liidu kirjastus, Tallinn, Lai 7

Teos, mis ühelgi muusikasõbral ei tohi puududa!

A. Kasemets

„Eesti muusika arenemislugu“

440-leheküljeline uurimus, rikkalikult illustreeritud,
häälpaberil.

Haridusministeeriumi poolt soovitatud kõigile avalikkudele, progümnaasiumide, reaalkutsekoolide ja gümnaasiumide raamatukogudele I järjekorras. (Hamini Teataja nr. 16, 5. juulist 1937.)

Hind Kr. 6.—

Eesti Lauljate Liidu kirjastus, Tallinn, Lai 7